პროლეტარიელებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

კომუნისტი

საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის, საქართველოს სსრ უზენაესი საბჭოს და მინისტრთა საბჭოს ორგანო

გაზეთი გამოდის 1920 წლის 3 ივნისიდან

КОМУНИСТИ — ОРГАН ЦК КП ГРУЗИИ, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ГРУЗИНСКОЙ ССР

№ 57 (20708) — შაბათი, 10 მარტი, 1990 წელი. — ფასი 8 კაპ.

სსრ კავშირის უზენაესი საბჭოს დადგენილება

სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების მინის კანონმდებლობის საფუძვლების სამოქმედოდ შემოღების შესახებ

სსრ კავშირის უზენაესი საბჭო **ადგენს:**

1. სამოქმედოდ იქნეს შემოღებული სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლები 1990 წლის 15 მარტიდან, ხოლო საფუძვლების მე-12 მუხლი — 1991 წლის 1 იანვრიდან.

2. ვიდრე უზრუნველყოფილი არ იქნება სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის შესაბამისობა სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების კანონმდებლობის მოქმედი აქტები გამოიყენება, რადგან ისინი არ ეწინააღმდეგება საფუძვლებს.

სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლები გამოიყენება საფუძვლების სამოქმედოდ შემოღების შემდეგ, ესე იგი 1990 წლის 15 მარტიდან წარმოქმნილი მართლურთიერთობისადმი, საფუძვლების მე-12 მუხლით გათვალისწინებული მართლურთიერთობის გარდა, რომლის მიმართ ეს მუხლი გამოყენებული იქნება 1991 წლის 1 იანვრიდან.

მიწის მართლურთიერთობისადმი, რომელიც 1990 წლის 15 მარტამდე წარმოიქმნა (ხოლო მიწის გადასახადისა და იჯარის ქირის მართლურთიერთობისადმი — 1991 წლის 1 იანვრამდე), სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლები გამოიყენება იმ უფლებებისა და მოვალეობებისადმი, რომლებიც წარმოიქმნება საფუძვლების სამოქმედოდ შემოღების შედეგად.

3. დადგინდეს, რომ:

შესაბამისი ორგანოების მიერ მათი კომპეტენციის ფარგლებში 1990 წლის 15 მარტამდე მიღებული გადაწყვეტილებანი მიწის ნაკვეთების მიცემის შესახებ, რომლებიც არ შესრულებულა სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის შესახებ კანონმდებლობის საფუძვლების სამოქმედოდ შემოღების მომენტისათვის, უნდა შესრულდეს საფუძვლების მოთხოვნათა შესაბამისად;

მოქალაქენი, რომლებიც არ არიან სასოფლო-სამეურნეო საწარმოთა მუშაკები, აგრეთვე იურიდიული პირები, რომლებსაც დროებით სარგებლობაში აქვთ მიწის ნაკვეთები, სასოფლო-სამეურნეო საწარმოებმა რომ მისცეს 1990 წლის 15 მარტამდე, ინარჩუნებენ თავიანთ უფლებებს, სანამ გაფორმებდნენ მიწათმფლობელობის ან მიწათსარგებლობის უფლებებს;

საფუძვლების მე-9 მუხლის მე-9 პუნქტით გათვალისწინებული ვადის გამოანგარიშება იწყება მათი სამოქმედოდ შემოღების მომენტიდან.

4. მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების უზენაესმა საბჭოებმა:

შეუსაბამონ მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლებს;

შეიმუშაონ მიწის მფლობელობის უფლებისა და მუდმივი სარგებლობის უფლების დამადასტურებელი სახელმწიფო აქტის ფორმა, მიწების მიცემისა და ჩამორთმევის წესი. აგრეთვე გაითვალისწინონ მიწათმფლობელობისა და მიწათსარგებლობის უფლებათა გაფორმების კონკრეტული ვადები;

საადგილმამულო ურთიერთობების გარდაქმნის დროს იხელმძღვანელონ იმით, რომ საჭიროა სოფლის მეურნეობის პრიორიტეტული განვითარება, მეურნეობრიობის ფორმების თავისუფალი არჩევა, შუშაობის ეტაპობრივი შესრულება, სოციალურ-ეკონომიკური და ეკოლოგიური შედეგების მაქსიმალური გათვალისწინება, მჭიდრო კავშირურთიერთობა ეკონომიკური რეფორმის განხორციელების ღონისძიებათა მთელ კომპლექსთან.

5. დაევალოს სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს:

1990 წლის 1 ოქტომბრამდე:

წარმოუდგინოს სსრ კავშირის უზენაეს საბჭოს სსრ კავშირის მოქმედი საკანონმდებლო აქტების შეცვლისა და შევსების წინადადებანი, რომლებიც გამომდინარეობს სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლებიდან;

შეუსაბამოს სსრ კავშირის მთავრობის გადაწყვეტილებანი სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლებს;

უზრუნველყოს, რომ სსრ კავშირის სამინისტროებმა, სახელმწიფო კომიტეტებმა და უწყებებმა გადასინჯონ და შეცვალონ თავიანთი ნორმატიული აქტები, რომლებიც საფუძვლებს ეწინააღმდეგება;

1990 წლის 1 აგვისტომდე გაანახორციელოს ღონისძიებათა კომპლექსი, რომელთა მიზანია სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლების რეალიზაცია, და შეიკავებს:

გამოუყენებელი და არარაციონალურად გამოყენებული მიწების სისტემატურ გამოვლენას;

მიწის ქირის პრინციპების დადგენას;

მიწათმოწყობის ძირითადი დებულებების, მიწის კადასტრისა და მიწების მონიტორინგის წარმოების წესის დამტკიცებას;

ახალი სახელმწიფო ორგანოების შექმნას ან მოქმედთა განმტკიცებას, რომლებიც საუწყებათშორისო საფუძველზე უზრუნველყოფენ მიწების მონიტორინგს, მიწის კადასტრს, მიწათმოწყობის წარმოებას, სახელმწიფო კონტროლს მიწების გამოყენებისა და დაცვისადმი;

გლეხური მეურნეობებისადმი მხარდაჭერის სპეციალურ პროგრამას.

გაითვალისწინოს მეცამეტე ხუთწლედის გეგმის პროექტში ღონისძიებანი, რათა თანაბარი შესაძლებლობანი შეექმნას მიწაზე ყველა ფორმის მეურნეობრიობის განვითარებას.

6. 1990 წლის 15 მარტიდან ძალადაკარგულად ჩაითვალოს 1968 წლის 13 დეკემბრის სსრ კავშირის კანონით დამტკიცებული სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობის საფუძვლები (სსრ კავშირის უზენაესი საბჭოს უწყებები, 1968 წ., № 51, მუხ. 485; 1977 წ., № 38, მუხ. 567; 1977 წ., № 51, მუხ. 771; 1980 წ., № 3. მუხ. 42; 1981 წ., № 3, მუხ. 75; 1984 წ., № 24, მუხ. 422; 1987 წ., № 32, მუხ. 514), მე-8 მუხლის გარდა (სსრ კავშირის უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმის 1987 წლის 2 დეკემბრის ბრძანებულების რედაქციით (სსრ კავშირის უზენაესი საბჭოს უწყებები 1987 წ., № 49, მუხ. 791), რომელიც მიჩნეულია ძალადაკარგულად 1991 წლის 1 იანვრიდან.

7. დაევალოთ სსრ კავშირის უზენაესი საბჭოს აგრარულ საკითხთა და სურსათის კომიტეტს, სსრ კავშირის უზენაესი საბჭოს ეკოლოგიისა და ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენების საკითხთა კომიტეტს და სსრ კავშირის უზენაესი საბჭოს კანონმდებლობის, კანონიერებისა და მართლწესრიგის საკითხთა კომიტეტს უზრუნველყონ კონტროლი ამ დადგენილებით გათვალისწინებულ ღონისძიებათა რეალიზაციის მიმდინარეობისადმი და საჭიროების შემთხვევაში სსრ კავშირის უზენაეს საბჭოში შეიტანონ შესაბამისი წინადადებანი.

სსრ კავშირის უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარე
მ. გორბაჩოვი.

მოსკოვი, კრემლი. 1990 წლის 28 თებერვალი.

სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების

მინის კანონმდებლობის საფუძვლები

ეს საფუძვლები არეგულირებს საადგილმამულო ურთიერთობას და მიზნად ისახავს მიწების რაციონალური გამოყენებისა და დაცვის, ნიადაგის ნაყოფიერების აღდგენის, გარემო ბუნების შენარჩუნებისა და გაუმჯობესების, მეურნეობრიობის ყველა ფორმის თანასწორუფლებიანი განვითარების პირობების შექმნას.

კარი I.
ზოგადი დებულებანი

მუხლი 1. სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების მიწის კანონმდებლობა

საადგილმამულო ურთიერთობას სსრ კავშირში არეგულირებს ეს საფუძვლები და მათ შესაბამისად გამოცემული სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების სხვა კანონმდებლობა.

მთის, ტყისა და წყლის ურთიერთობას, მცენარეთა და ცხოველთა სამყაროს, ატმოსფერული ჰაერის გამოყენებისა და დაცვის ურთიერთობას არეგულირებს სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების სპეციალური კანონმდებლობა.

მუხლი 2. სსრ კავშირის მიწების შემადგენლობა

მიზნობრივი დანიშნულების შესაბამისად მთელი მიწა სსრ კავშირში შემდეგნაირად იყოფა:

1) სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწა;

2) დასახლებული პუნქტების (ქალაქების, ქალაქის ტიპის დაბებისა და სასოფლო დასახლებული პუნქტების) მიწა;

3) მრეწველობის, ტრანსპორტის, კავშირგაბმულობის, თავდაცვისა და სხვა დანიშნულების მიწა;

4) ბუნებადაცვითი, გამაჯანსაღებელი, რეკრეაციული და ისტორიულ-კულტურული დანიშნულების მიწა;

5) ტყის ფონდის მიწა;

6) წყლის ფონდის მიწა;

7) მარაგის მიწა.

მკურნალობითი ხალხებისა და ეთნიკური ჯგუფების ბინადრობისა და სამეურნეო საქმიანობის ადგილებში მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით შეიძლება დაწესდეს აღნიშნულ კატეგორიათა მიწების გამოყენების განსაკუთრებული რეჟიმი.

მუხლი 3. მიწა ხალხის კუთვნილება

მიწა მოცემულ ტერიტორიაზე მცხოვრებ ხალხთა კუთვნილებაა.

სსრ კავშირის თითოეულ მოქალაქეს აქვს უფლება მიწის ნაკვეთისა, რომლის მიცემის პირობებსა და წესს განსაზღვრავს ეს საფუძვლები, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

მუხლი 4. სახალხო დეპუტატთა საბჭოების უფლებამოსილება მიწის განკარგვის დარგში

სახალხო დეპუტატთა საბჭოები მიწის ნაკვეთებს აძლევენ მფლობელობასა და სარგებლობაში სსრ კავშირის მოქალაქეებს, კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებსა და სხვა სახელმწიფო, კოოპერაციულ, საზოგადოებრივ საწარმოებს, დაწესებულებებსა და ორგანიზაციებს, ხოლო კანონმდებლობით დადგენილ შემთხვევებში, — სხვა ორგანიზაციებსა და პირებს.

სახალხო დეპუტატთა საბჭოები მიწის ნაკვეთების ჩამორთმევას ახდენენ ამ საფუძვლების, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობის შესაბამისად.

მიწის მიცემა და ჩამორთმევა მცირერიცხოვანი ხალხებისა და ეთნიკური ჯგუფების ბინადრობისა და სამეურნეო საქმიანობის ადგილებში იმ მიზნით, რომელიც დაკავშირებულია მათს სამეურნეო საქმიანობასთან, შეიძლება მოხდეს ამ ხალხებსა და ეთნიკურ ჯგუფებს შორის გამართული რეფერენდუმის შედეგების მიხედვით სახალხო დეპუტატთა შესაბამისი საბჭოების თანხმობით.

მუხლი 5. მიწის მფლობელობა

სამუდამო სამკვიდრო მფლობელობაში მიწა სსრ კავშირის მოქალაქეებს ეძლევათ ამ საფუძვლების მე-20 მუხლით გათვალისწინებული საჭიროებებისათვის.

მისაცემი მიწის ნაკვეთების ზღვრულ ოდენობას განსაზღვრავს მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

მიწა მუდმივ მფლობელობაში ეძლევათ კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს, სხვა სახელმწიფო, კოოპერაციულ, საზოგადოებრივ საწარმოებს, დაწესებულებებსა და ორგანიზაციებს, ხოლო კანონმდებლობით დადგენილ შემთხვევებში, — სხვა ორგანიზაციებსა და პირებს.

სახალხო დეპუტატთა საბჭოები მიწის ნაკვეთების ჩამორთმევას ახდენენ ამ საფუძვლების, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობის შესაბამისად.

მუხლი 6. მიწით სარგებლობა

მიწა მუდმივი ან დროებითი სარგებლობისათვის ეძლევათ:

სსრ კავშირის მოქალაქეებს ამ საფუძვლების 21-ე და 22-ე მუხლებში აღნიშნული მიზნებისათვის;

სამრეწველო, სატრანსპორტო და სხვა არასასოფლო-სამეურნეო სახელმწიფო, კოოპერაციულ, საზოგადოებრივ საწარმოებს, დაწესებულებებსა და ორგანიზაციებს;

თავდაცვის საჭიროებებისათვის ამ საფუძვლების 31-ე მუხლში აღნიშნულ ორგანიზაციებს;

რელიგიურ ორგანიზაციებს;

ერთობლივ საწარმოებს, საერთაშორისო გაერთიანებებსა და ორგანიზაციებს სახალხო და უცხოელი იურიდიული პირების მონაწილეობით;

მიწის დროებითი სარგებლობის ვადებს ადგენს მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში მიწა სარგებლობაში ეძლევათ სხვა ორგანიზაციებსა და პირებს.

მუხლი 7. მიწის იჯარა

იჯარის პირობებით დროებით სარგებლობაში მიწა ეძლევათ სსრ კავშირის მოქალაქეებს, კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებსა და სხვა სახელმწიფო, კოოპერაციულ, საზოგადოებრივ საწარმოებს, დაწესებულებებსა და ორგანიზაციებს, ერთობლივ საწარმოებს, საერთაშორისო გაერთიანებებსა და ორგანიზაციებს საბჭოთა და უცხოელი იურიდიული პირების მონაწილეობით, აგრეთვე უცხოეთის სახელმწიფოებს, საერთაშორისო ორგანიზაციებს, უცხოელ იურიდიულ პირებსა და მოქალაქეებს.

მიწის მეიჯარეები არიან სახალხო დეპუტატთა შესაბამისი საბჭოები.

იჯარის პირობები განისაზღვრება მხარეთა შეთანხმებით და მკაცრდება ხელშეკრულებით. მოიჯარეს აქვს უპირატესი უფლება განაახლოს მიწის იჯარის ხელშეკრულება მისი მოქმედების ვადის გასვლის შემდეგ.

სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის გაიჯარებული ნაკვეთები მხარეთა შეთანხმებით შეიძლება მფლობელობაში გადაეცეს მოიჯარეს.

კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს, სხვა სახელმწიფო, კოოპერაციულ სასოფლო-სამეურნეო საწარმოებს შეუძლიათ მიწა დაუმკვიდრონ ცალკეულ მუშაკებსა და მოიჯარე კოლექტივებს შედასამეურნეო მიწათმოწყობის წესით.

მიწის საიჯარო ურთიერთობას არეგულირებს ეს საფუძვლები, სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების საიჯარო კანონმდებლობის საფუძვლები, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

მუხლი 8. მიწის მიცემა

მიწის ნაკვეთების მიცემა მფლობელობასა და გამოყენებაში ხორციელდება მიკუთვნების წესით.

მფლობელობაში ან გამოყენებაში არსებული მიწის ნაკვეთის მიცემა სხვა მიწათმფლობელისა თუ მიწათმოსარგებლისათვის წარმოებს მხოლოდ მას შემდეგ, რაც მოხდება ამ ნაკვეთის ჩამორთმევა ამ საფუძვლების მე-11 და 24-ე მუხლებით გათვალისწინებული წესით.

სოფლის მეურნეობის საჭიროებებისათვის ვარგისი მიწების მიცემა ხდება უწინარეს ყოვლისა სასოფლო-სამეურნეო მიზნებისათვის.

მიწის მფლობელობის უფლებისა და მუდმივი სარგებლობის უფლების დამოწმება ხდება სახელმწიფო აქტით.

სახელმწიფო აქტის ფორმას, მისი რეგისტრაციისა და გაცემის წესს განსაზღვრავს მოკავშირე რესპუბლიკების კანონმდებლობა. მიწის იჯარის ხელშეკრულებისა და მიწის დროებითი სარგებლობის სხვა ხელშეკრულებების რეგისტრაციის ფორმასა და წესს განსაზღვრავს მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

მუხლი 9. მიწის მფლობელობის უფლებისა და სარგებლობის უფლების შეწყვეტა

მთელი მიწის ნაკვეთისა თუ მისი ნაწილის მფლობელობის უფლებასა და სარგებლობის უფლებას შეწყვეტს სახალხო დეპუტატთა საბჭო შემდეგ შემთხვევებში:

1) მიწის ნაკვეთზე ნებაყოფლობით უარის თქმისას;

2) იმ ვადის გასვლისას, რომლითაც იყო მიცემული მიწის ნაკვეთი;

3) საწარმოს, დაწესებულების, ორგანიზაციის, გლეხური მეურნეობის საქმიანობის შეწყვეტისას;

4) არამიზნობრივი დანიშნულებით მიწის გამოყენებისას;

5) ისეთი შრომითი ურთიერთობის შეწყვეტისას, რომელთან დაკავშირებითაც მიცემული იყო სასამსახურო ნაკვეთი, თუ სხვა რამ არ არის დადგენილი სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით;

6) მიწის ნაკვეთის არარაციონალური გამოყენებისას, რაც სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწებისათვის გამოიხატება ნორმატიულზე (საკადასტრო შეფასებით) ნაკლები მოსავლიანობის დონით;

7) მიწის ნაკვეთის ისეთი ხერხებით გამოყენებისას, რომლებიც იწვევს ნიადაგის ნაყოფიერების შემცირებას, მის ქიმიურ და რადიოაქტიურ გაჭუჭყიანებას, ეკოლოგიური ვითარების გაუარესებას;

8) მიწის გადასახადის სისტემატური შეუტანლობის დროს მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით დადგენილი ვადების განმავლობაში, აგრეთვე იჯარის ქირის შეუტანლობისას იჯარის ხელშეკრულებით დადგენილ ვადებში;

9) ერთი წლის მანძილზე სასოფლო-სამეურნეო და ერთი წლის მანძილზე — არასასოფლო-სამეურნეო წარმოებისათვის მიცემული მიწის ნაკვეთის გამოუყენებლობისას;

10) მიწის ჩამორთმევისას ამ საფუძვლებით გათვალისწინებულ შემთხვევებში.

ამ მუხლის პირველი ნაწილის მე-6 და მე-9 პუნქტები არ ვრცელდება იმ მოქალაქეთა მიწის მფლობელობის უფლებაზე, რომლებიც გლეხურ მეურნეობას უძღვებიან. მიწის ნაკვეთის მიცემა მომენტიდან სამი წლის განმავლობაში.

დაიჯარებული მიწის გამოყენების უფლება წყდება აგრეთვე მიწის იჯარის ხელშეკრულების მოშლისას სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების იჯარის კანონმდებლობის საფუძვლებით გათვალისწინებულ შემთხვევებში.

მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით შეიძლება გათვალისწინებულ იქნეს აგრეთვე მიწის მფლობელობის უფლების, სარგებლობის უფლებისა და მიწის იჯარის შეწყვეტის სხვა შემთხვევები.

მუხლი 10. მიწის ნაკვეთის უფლებისა და სარგებლობის უფლების გადასვლა

შენობისა და ნაგებობის საკუთრების უფლების გადასვლისას ამ ობიექტებთან ერთად გადადის აგრეთვე მიწის ნაკვეთის მფლობელობის უფლება ან სარგებლობის უფლება მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით დადგენილი წესითა და პირობებით.

მუხლი 11. მიწების ჩამორთმევა

სახელმწიფო და საზოგადოებრივი საჭიროებებისათვის მიწების ჩამორთმევა ხდება სახალხო დეპუტატთა შესაბამისი საბჭოს გადაწყვეტილებით მიწათმფლობელის თანხმობით ან მიწათმოსარგებლესთან შეთანხმებით სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

(გაგრძელება მე-2 გვ.).

საქართველოს სსრ უზენაესი საბჭოს რიგგარეშე სესია

სსრ კავშირის პრეზიდენტის პოსტის დაწესებისა და სსრ კავშირის კონსტიტუციაში (ძირითად კანონში) შესაბამისი ცვლილებებისა და დამატებების შეტანის შესახებ სსრ კავშირის კანონის პროექტმა, რომელიც ამ დღეებში გამოქვეყნდა, ცხოველი ინტერესი გამოიწვია ჩვენს რესპუბლიკაში. შრომითს კოლექტივებში, საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ორგანიზაციების კრებებსა და მიტინგებზე მოეწყო აზრთა საფუძვლიანი გაზიარება ამ კანონპროექტის გამო, ხაზგასმით აღინიშნა, რომ ახლანდელ პირობებში საპრეზიდენტო ხელისუფლების ინსტიტუტის დაწესება ხელს არ შეუწყობს დემოკრატიის განვითარებას, რადგან იგი მხოლოდ კანამტკიცებს ცენტრის პოზიციებს, ამასთან ასუსტებს მოკავშირე რესპუბლიკების უფლებამოსილებებს, ზღუდავს მათს სუვერენიტეტს. ერთმნიშვნელოვნად ჩამოყალიბდა ფართო საზოგადოებრივი აზრი, რომ სსრ კავშირის სახალხო დეპუტატთა რიგგარეშე, მესამე ყრილობის წინ, რომელზეც უნდა განიხილონ ახალი კანონპროექტი, მოეწვიოთ საქართველოს სსრ უზენაესი საბჭოს რიგგარეშე სესია, რათა შეემუშავებინათ ამ საკითხში რესპუბლიკის პარლამენტის პრინციპული პოზიცია.

9 მარტს გაიმართა საქართველოს სსრ უზენაესი საბჭოს რიგგარეშე სესია, რომლის განსახილველად გამოტანილი იყო ზემოთ აღნიშნული საკითხი. სესიაზე მოწვეული იყვნენ საზოგადოებრივ ორგანიზაციათა წარმომადგენლები.

სესია გახსნა საქართველოს სსრ უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარემ, დეპუტატმა გ. გ. გუმბარიძემ. მან თქვა:

დღეს ჩვენ საგანგებო რიგგარეშე სესიაზე შევიკრიბეთ უაღრესად მნიშვნელოვანი და პრინციპული საკითხის განსახილველად.

ყველას კარგად მოგეხსენებათ, თუ რაოდენ ინტენსიურად, კონტრუქციული დიალოგის ვითარებაში მუშაობს საქართველოს უზენაესი საბჭო. იხილება უმნიშვნელოვანესი კანონპროექტები, რომლებიც საქართველოს პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური, სახელმწიფოებრივი განვითარება-სრულყოფის ხვალინდელ დღეს განსაზღვრავენ.

ასეთი კანონპროექტები და გადაწყვეტილებები მიიღო საქართველოს უზენაესი საბჭოს უკანასკნელმა სესიამ, რომლებიც რესპუბლიკის ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი განვითარების პრინციპულ საკითხებს შეეხება. მზადდება კანონპროექტებისა და გადაწყვეტილებათა ახალი პაკეტი ჩვენი რესპუბლიკისათვის საარსებო მნიშვნელობის საკითხებზე.

ჩვენ ღრმად გვწამს და გვჯერა, რომ საქართველოს დღევანდელმა და მომავალმა პარლამენტმაც სწორედ ამ გზით უნდა იაროს — გაბედულად, ჩვენი სპეციფიკის გათვალისწინებით დასვას და გადაწყვიტოს ის უმნიშვნელოვანესი პოლიტიკური და ეკონომიკური პრობლემები, სოციალური თუ კულტურული განვითარების მომწიფებული საკითხები, რომლებიც მთელ ქართველ ხალხს, რესპუბლიკის ყველა მცხოვრებს აწუხებს, რომლებიც მთელი ათწლეულების განმავლობაში დაგროვდა.

მთელ ქვეყანაში მიმდინარე პროგრესული ძვრები, ჩვენი ეროვნული განვითარების კონცეფცია, ხალხის ნება და მის წინაშე ყოველი ჩვენგანის, მთელი პარლამენტის პასუხისმგებლობა არათუ უფლებას გვაძლევს, არამედ გვავალდებულებს სწორედ ასეთი გადადგული, პრინციპული, ღრმად მოფიქრებული, სამომავლო პერსპექტივისთვის გაანგარიშებული გადაწყვეტილებები მივიღოთ.

დღესაც სწორედ ამიტომ შეკიკრიბეთ.

როგორც მოგეხსენებათ, რამდენიმე დღის შემდეგ მუშაობას შეუდგება საბჭოთა კავშირის სახალხო დეპუტატთა რიგგარეშე, მესამე ყრილობა, რომელიც სხვა საკითხებთან ერთად საბჭოთა კავშირის პრეზიდენტის პოსტის დაწესებისა და საბჭოთა კავშირის კონსტიტუციაში შესაბამისი ცვლილებებისა და დამატებების შეტანის შესახებ სსრ კავშირის კანონის პროექტი, საქართველოს სსრ უზენაეს საბჭოს მიაჩნია, რომ:

— სსრ კავშირის კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) 70-ე მუხლისა და მოკავშირე რესპუბლიკების კონსტიტუციათა (ძირითადი კანონების) შესაბამისი მუხლების თანახმად მოკავშირე რესპუბლიკები სუვერენული სახელმწიფოები არიან. მაშასადამე, პრეზიდენტმა მმართველობის პირობებში საქართველოს, როგორც სუვერენულ სახელმწიფოს, თავისი პრეზიდენტი უნდა ჰყავდეს. სსრ კავშირის პრეზიდენტის პოსტის არსებობა, მაშინ როცა არ არსებობს საქართველოს პრეზიდენტის პოსტი, საქართველოს, როგორც სუვერენული სახელმწიფოს, არსებობის უარყოფაა;

— კანონპროექტის 127[1]-ე მუხლით დაშვებულია სსრ კავშირის პრეზიდენტის არჩევა იმ შემთხვევაშიც, თუ მისი კანდიდატურა უარყოფილია ხმათა უმრავლესობით მოკავშირე რესპუბლიკების უმცირესობის მიერ. ეს იმას ნიშნავს, რომ სსრ კავშირის პრეზიდენტი და, მაშასადამე, საქართველოს, როგორც სსრ კავშირის შემადგენლობაში შემავალი სახელმწიფოს, პრეზიდენტიც, შეიძლება გახდეს საქართველოსათვის მიუღებელი პირი;

— სსრ კავშირის პრეზიდენტი არ უნდა იყოს საბჭოთა მოქალაქეების უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის გარანტი, რადგანაც ამ მოვალეობას უნდა ახორციელებდეს შესაბამისი სუვერენული სახელმწიფოს — მოკავშირე რესპუბლიკის მეთაური;

— ის ღონისძიებები, რომლებსაც ახორციელებს პრეზიდენტი ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის დასაცავად, არ უნდა ზღუდავდეს სსრ კავშირის შემადგენლობიდან მოკავშირე რესპუბლიკის თავისუფალი გასვლის უფლებას, კონკრეტულად უპირველ მხარს დემოკრატიზაციის შემდგომ გაღრმავებას, ზოგადსაკაცობრიო, ეროვნული და სოციალური საბართლიანობის იდეალების შესატყვისად ქვეყნის განახლების პროცესებს.

კარგად მოგეხსენებათ, თუ რაოდენ ინტენსიურად, კონტრუქციული დიალოგის ვითარებაში მუშაობს საქართველოს უზენაესი საბჭო. იხილება უმნიშვნელოვანესი კანონპროექტები, რომლებიც საქართველოს პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური, სახელმწიფოებრივი განვითარება-სრულყოფის ხვალინდელ დღეს განსაზღვრავენ.

ასეთი კანონპროექტები და გადაწყვეტილებები მიიღო საქართველოს უზენაესი საბჭოს უკანასკნელმა სესიამ, რომლებიც რესპუბლიკის ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი განვითარების პრინციპულ საკითხებს შეეხება. მზადდება კანონპროექტებისა და გადაწყვეტილებათა ახალი პაკეტი ჩვენი რესპუბლიკისათვის საარსებო მნიშვნელობის საკითხებზე.

ჩვენ ღრმად გვწამს და გვჯერა, რომ საქართველოს დღევანდელმა და მომავალმა პარლამენტმაც სწორედ ამ გზით უნდა იაროს — გაბედულად, ჩვენი სპეციფიკის გათვალისწინებით დასვას და გადაწყვიტოს ის უმნიშვნელოვანესი პოლიტიკური და ეკონომიკური პრობლემები, სოციალური თუ კულტურული განვითარების მომწიფებული საკითხები, რომლებიც მთელ ქართველ ხალხს, რესპუბლიკის ყველა მცხოვრებს აწუხებს, რომლებიც მთელი ათწლეულების განმავლობაში დაგროვდა.

მთელ ქვეყანაში მიმდინარე პროგრესული ძვრები, ჩვენი ეროვნული განვითარების კონცეფცია, ხალხის ნება და მის წინაშე ყოველი ჩვენგანის, მთელი პარლამენტის პასუხისმგებლობა არათუ უფლებას გვაძლევს, არამედ გვავალდებულებს სწორედ ასეთი გადადგული, პრინციპული, ღრმად მოფიქრებული, სამომავლო პერსპექტივისთვის გაანგარიშებული გადაწყვეტილებები მივიღოთ.

დღესაც სწორედ ამიტომ შეკიკრიბეთ.

როგორც მოგეხსენებათ, რამდენიმე დღის შემდეგ მუშაობას შეუდგება საბჭოთა კავშირის სახალხო დეპუტატთა რიგგარეშე, მესამე ყრილობა, რომელიც სხვა საკითხებთან ერთად საბჭოთა კავშირის პრეზიდენტის პოსტის დაწესებისა და საბჭოთა კავშირის კონსტიტუციაში შესაბამისი ცვლილებებისა და დამატებების შეტანის შესახებ სსრ კავშირის კანონის პროექტი, საქართველოს სსრ უზენაეს საბჭოს მიაჩნია, რომ:

— სსრ კავშირის კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) 70-ე მუხლისა და მოკავშირე რესპუბლიკების კონსტიტუციათა (ძირითადი კანონების) შესაბამისი მუხლების თანახმად მოკავშირე რესპუბლიკები სუვერენული სახელმწიფოები არიან. მაშასადამე, პრეზიდენტის მმართველობის პირობებში საქართველოს, როგორც სუვერენულ სახელმწიფოს, თავისი პრეზიდენტი უნდა ჰყავდეს. სსრ კავშირის პრეზიდენტის პოსტის არსებობა, მაშინ როცა არ არსებობს საქართველოს პრეზიდენტის პოსტი, საქართველოს, როგორც სუვერენული სახელმწიფოს, არსებობის უარყოფაა;

— კანონპროექტის 127[1]-ე მუხლით დაშვებულია სსრ კავშირის პრეზიდენტის არჩევა იმ შემთხვევაშიც, თუ მისი კანდიდატურა უარყოფილია ხმათა უმრავლესობით მოკავშირე რესპუბლიკების უმცირესობის მიერ. ეს იმას ნიშნავს, რომ სსრ კავშირის პრეზიდენტი და, მაშასადამე, საქართველოს, როგორც სსრ კავშირის შემადგენლობაში შემავალი სახელმწიფოს, პრეზიდენტიც, შეიძლება გახდეს საქართველოსათვის მიუღებელი პირი;

— სსრ კავშირის პრეზიდენტი არ უნდა იყოს საბჭოთა მოქალაქეების უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის გარანტი, რადგანაც ამ მოვალეობას უნდა ახორციელებდეს შესაბამისი სუვერენული სახელმწიფოს — მოკავშირე რესპუბლიკის მეთაური;

— ის ღონისძიებები, რომლებსაც ახორციელებს პრეზიდენტი ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის დასაცავად, არ უნდა ზღუდავდეს სსრ კავშირის შემადგენლობიდან მოკავშირე რესპუბლიკის თავისუფალი გასვლის უფლებას, რაც ერთნაშნად უნდა ჩამოყალიბდეს კანონის ტექსტში. მოკავშირე რესპუბლიკის სუვერენიტეტის დაცვის გარანტი შეიძლება იყოს მხოლოდ თვით რესპუბლიკა. სსრ კავშირის ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი წყობილების პრინციპების რეალიზაცია მოკავშირე რესპუბლიკის — სუვერენული სახელმწიფოს ფარგლებში მხოლოდ ამ მოკავშირე რესპუბლიკის უფლებაა. რაც შეეხება მოკავშირე რესპუბლიკის ურთიერთობას კავშირთან, სსრ კავშირის პრეზიდენტი უნდა იყოს გარანტი მხოლოდ და მხოლოდ იმისა, რომ მოკავშირე რესპუბლიკის უფლებები არ იქნება ხელყოფილი კავშირის მხრიდან;

— ვინაიდან მოკავშირე რესპუბლიკები სუვერენული სახელმწიფოები არიან, მათი ურთიერთობების რეგულირების კონტროლი შეიძლება დაეკისროს ისეთ ორგანოს, რომელიც შედგება ამ რესპუბლიკების, როგორც სახელმწიფოების, წარმომადგენლებისაგან. რესპუბლიკის ეს უფლება არ შეიძლება შეცვალოს ამ რესპუბლიკის ამომრჩეველთა კორპუსის უფლებამ, ისევე როგორც სამოკავშირეო ხელშეკრულება, როგორც ამ რესპუბლიკათა შორის უფლებათა რეგულატორი, არ შეიძლება შეცვალოს კონსტიტუციამ, რომელსაც იღებენ სახალხო დეპუტატები;

— პრეზიდენტის მიერ მიღებულ ნორმატიულ აქტებს არ შეიძლება ჰქონდეთ იურიდიული ძალა საბჭოთა კავშირის მთელ ტერიტორიაზე შესაბამისი მოკავშირე რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს თანხმობის გარეშე;

მიუღებელ

სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების

მიწის კანონმდებლობის საფუძვლები

(შაბრძელება)

სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების ჩამორთმევა არასასოფლო-სამეურნეო საჭიროებებისათვის შეიძლება დაშვებულ იქნეს მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევებში მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

მიწის ნაკვეთების ჩამორთმევით დაინტერესებული საწარმოები, დაწესებულებები და ორგანიზაციები მოვალენი არიან დაპროექტების დაწყებამდე წინასწარ შეუთანხმონ მიწათმფლობელებსა და მიწათმოსარგებლეებს, აგრეთვე სახალხო დეპუტატთა ადგილობრივ საბჭოებს ობიექტის გაწილადების ადგილი, ნაკვეთის მიახლოებითი ზომა და მისი გამოყოფის პირობები ტერიტორიის კომპეტენციის გამიჯვნას განსაზღვრავს მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

მუხლი 14. მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კომპეტენცია საადგილმამულო ურთიერთობის რეგულირების დარგში

საადგილმამულო ურთიერთობის რეგულირების დარგში მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების გამგებლობას განეკუთვნება:

1) მოქალაქეებისათვის, საწარმოების, დაწესებულებების, ორგანიზაციებისათვის მფლობელობაში, სარგებლობაში და იჯარით მიწების გადაცემა;

2) მიწათმფლობელობის უფლების, მიწათსარგებლობის უფლებისა და მიწის იჯარის ხელშეკრულებების რეგისტრაცია;

3) მიწის კადასტრის დოკუმენტაციის წარმოების ორგანიზაცია;

4) მიწათმოწყობის ორგანიზაცია;

5) ამ საფუძვლებით გათვალისწინებულ შემთხვევებში მიწების ჩამორთმევა;

6) მიწის ქირის გადახდევინება;

7) კონტროლი მიწების გამოყენებისა და დაცვისადმი.

მიწის მიცემა ავტონომიური ოლქების, ავტონომიური ოკრუგების ტერიტორიის ფარგლებში საერთო-საკავშირო, სარესპუბლიკათშორისო და რესპუბლიკური საჭიროებებისათვის ხორციელდება შესაბამისი ავტონომიური ფორმირებების თანხმობით.

მიწის საკითხთა გადაწყვეტისათვის სახალხო დეპუტატთა ადგილობრივი საბჭოები ქმნიან დეპუტატთა კომისიებს.

საადგილმამულო ურთიერთობის რეგულირების დარგში სხვადასხვა დონის სახალხო დეპუტატთა ადგილობრივი საბჭოების კომპეტენციის გამიჯვნას განსაზღვრავს მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

მუხლი 15. სსრ კავშირის კომპეტენცია საადგილმამულო ურთიერთობის რეგულირების დარგში

საადგილმამულო ურთიერთობის რეგულირების დარგში სსრ კავშირის გამგებლობას განეკუთვნება:

1) მოკავშირე და ავტონომიურ რესპუბლიკებთან ერთად საერთო-საკავშირო და სარესპუბლიკათშორისო საჭიროებებისათვის მიწის მიცემის საკითხების გადაწყვეტა;

2) სსრ კავშირში საადგილმამულო ურთიერთობის რეგულირების ძირითად დებულებათა დადგენა, სსრ კავშირის მიწის კანონმდებლობის შემუშავება და სრულყოფა;

3) მოკავშირე და ავტონომიურ რესპუბლიკებთან ერთად მიწების რაციონალური გამოყენების, ნაადგილ ნაყოფიერების გაზრდის, მიწის რესურსების დაცვის საერთო-საკავშირო პროგრამების შემუშავება, დამტკიცება და შესრულებისადმი კონტროლი;

4) სსრ კავშირისათვის ერთიანი მიწის ქირის პრინციპების დადგენა;

5) მიწების გამოყენებისა და დაცვისადმი კონტროლის ორგანიზაცია, მიწების მდგომარეობისადმი სისტემატური თვალყურის დევნების (მონიტორინგის) დაწესება;

6) მიწის სახელმწიფო კადასტრის წარმოების წესის დადგენა;

7) მიწათმოწყობის ძირითად დებულებათა დადგენა.

კარი II.

მიწათმფლობელთა და მიწათმოსარგებლეთა უფლებები და მოვალეობები

მუხლი 16. მიწათმფლობელთა უფლებები და მოვალეობები

მიწათმფლობელს უფლება აქვს:

1) დამოუკიდებლად გაუძღვნენ მეურნეობას მიწაზე;

2) წარმოებული სოფლის მეურნეობის პროდუქციისა და მისი რეალიზაციის შედეგად მიღებული შემოსავლის საკუთრებისა;

3) გამოიყენონ დადგენილი წესით წარმოების ბუნებადაცვითი ტექნოლოგიები, არ დაუშვან ეკოლოგიური ვითარების გაუარესება ტერიტორიაზე თავიანთი სამეურნეო საქმიანობის შედეგად;

4) ააშენონ საცხოვრებელი, საწარმოო, კულტურულ-საყოფაცხოვრებო და სხვა შენობა-ნაგებობანი;

5) საკუთრებაში იქონიონ სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ნათესები და ნარგავები;

6) მიწის ჩამორთმევის ან მიწის ნაკვეთზე ნებაყოფლობით უარის თქმის შემთხვევაში მიიღონ მიწის ნაყოფიერების გაზრდისათვის გაწეული ხარჯების სრული კომპენსაცია;

7) გადასცენ დროებითს სარგებლობაში მიწის ნაკვეთი ან მისი ნაწილი ამ საფუძვლებით, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში და წესით.

მიწათმფლობელები მოვალენი არიან:

1) ეფექტიანად მოიხმარონ მიწა მიზნობრივი დანიშნულების შესაბამისად, გაზარდონ მისი ნაყოფიერება, გამოიყენონ წარმოების ბუნებადაცვითი ტექნოლოგიები, არ დაუშვან ეკოლოგიური ვითარების გაუარესება ტერიტორიაზე თავიანთი სამეურნეო საქმიანობის შედეგად;

2) განახორციელონ მიწების დაცვის ამ საფუძვლების 42-ე მუხლით გათვალისწინებული ღონისძიებათა კომპლექსი;

3) დროულად შეიტანონ მიწის ქირა;

4) არ დაარღვიონ სხვა მიწათმფლობელების, მიწათმოსარგებლეების, მათ შორის მოიჯარეების უფლებანი.

მუხლი 17. მიწათმოსარგებლეთა უფლება-მოვალეობანი

მიწათმოსარგებლეებს უფლება აქვთ:

1) გამოიყენონ მიწა მისი მიცემის პირობების შესაბამისად;

2) გამოიყენონ დადგენილი წესით მიწის ნაკვეთზე არსებული საერთოდ გავრცელებული სასარგებლო წიაღისეული, ტორფი, ტყის სავარგული, წყლის ობიექტები, აგრეთვე მოიხმარონ მიწის სხვა სასარგებლო თვისებები;

3) ააშენონ საცხოვრებელი, საწარმოო, კულტურულ-საყოფაცხოვრებო და სხვა შენობა-ნაგებობანი მიწის მიმცემ სახალხო დეპუტატთა საბჭოსთან შეთანხმებით;

4) მიიღონ საარგებლობის შეწყვეტის შემთხვევაში საკუთარი ხარჯით გაწეულ მიწის გაუმჯობესებათა ღირებულების ანაზღაურება;

5) საკუთრებაში იქონიონ სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ნათესები და წარმოებული სასოფლო-სამეურნეო პროდუქცია;

6) გადასცენ დროებითს სარგებლობაში მიწის ნაკვეთი ან მისი ნაწილი ამ საფუძვლებით, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში და წესით.

მიწათმოსარგებლენი მოვალენი არიან:

1) უზრუნველყონ მიწის გამოყენება მიზნობრივი დანიშნულებისა და მისი მიცემის პირობების შესაბამისად;

2) ეფექტიანად მოიხმარონ მათთვის მიცემული მიწა, გამოიყენონ წარმოების ბუნებადაცვითი ტექნოლოგიები, არ დაუშვან ეკოლოგიური ვითარების გაუარესება ტერიტორიაზე თავიანთი სამეურნეო საქმიანობის შედეგად;

3) განახორციელონ მიწების დაცვის ამ საფუძვლების 42-ე მუხლით გათვალისწინებულ ღონისძიებათა კომპლექსი;

4) დროულად შეიტანონ მიწის ქირა ან მიწისათვის საიჯარო გადასახადი;

5) არ დაარღვიონ მიწათმფლობელთა, სხვა მიწათმოსარგებლეთა, მათ შორის მოიჯარეთა უფლებები.

მუხლი 18. მიწათმფლობელთა და მიწათმოსარგებლეთა უფლებების დაცვა

სახელმწიფო, სამეურნეო და სხვა ორგანოებისა და ორგანიზაციების მხრივ მიწათმფლობელთა და მიწათმოსარგებლეთა საქმიანობაში ჩარევა, მიწათმფლობელებისა და მიწათმოსარგებლეების მიერ კანონმდებლობის დარღვევის შემთხვევების გარდა აკრძალულია.

დარღვეული უფლებები უნდა აღდგეს სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით გათვალისწინებული წესით.

მიწათმფლობელთა და მიწათმოსარგებლეთა უფლებების დარღვევით მიყენებული ზარალი უნდა ანაზღაურდეს სრული მოცულობით.

ზარალის ანაზღაურების გამო დავას განიხილავს სასამართლო ან სახელმწიფო არბიტრაჟი.

მიწათმფლობელთა და მიწათმოსარგებლეთა უფლებანი შეიძლება შეიზღუდოს მხოლოდ ამ საფუძვლებით, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში.

მუხლი 19. მიწათმფლობელების გარანტიები

სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი საჭიროებებისათვის სსრ კავშირის მოქალაქეთათვის მიცემული მიწის ნაკვეთების ჩამორთმევა შეიძლება მოხდეს მას შემდეგ, რაც მათი სურვილისაებრ სახალხო დეპუტატთა საბჭო გამოუყოფს ტოლფასოვან მიწის ნაკვეთს, ახალ ადგილას საწარმოება, დაწესებულებები და ორგანიზაციები, რომლებისთვისაც მიწის ნაკვეთები გამოიყოფა, ააშენებენ საცხოვრებელ, საწარმოო ან სხვა ნაგებობებს ჩამორთმეულის ნაცვლად და აუნაზღაურებენ სრული მოცულობით ხელა სხვა ზარალს ამ საფუძვლების IX კარის თანახმად.

სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი საჭიროებებისათვის კოლმეურნეობების, საბჭოთა მეურნეობების, სასოფლო-სამეურნეო სამეცნიერო-კვლევითი, დაწესებულებებისა და სასწავლო მეურნეობების, სხვა სახელმწიფო, კოოპერაციული, საზოგადოებრივი სასოფლო-სამეურნეო და სატყეო-სამეურნეო საწარმოების მიწების ჩამორთმევა შეიძლება მოხდეს იმ პირობით, თუ მათი სურვილისაებრ აშენდება საცხოვრებელი, საწარმოო და სხვა ნაგებობანი ჩამორთმეულის ნაცვლად და სრული მოცულობით აუნაზღაურდებათ ყველა სხვა ზარალი ამ საფუძვლების IX კარის თანახმად.

კარი III.

სსრ კავშირის მოქალაქეთა მიწათმფლობელობა და მიწათსარგებლობა

მუხლი 20. საბჭოთა კავშირის მოქალაქეთა მიწათმფლობელობა

სსრ კავშირის მოქალაქეებს უფლება აქვთ სამუდამო სამემკვიდრეო მფლობელობაში მიიღონ მიწის ნაკვეთები:

გლეხური მეურნეობის წარმოებისათვის;

პირადი დამხმარე მეურნეობის წარმოებისათვის;

საცხოვრებელი სახლის მშენებლობისა და მომსახურებისათვის;

მებაღეობისა და მეცხოველეობისათვის;

საგარაჟო მშენებლობისათვის;

საცხოვრებელი სახლის მემკვიდრეობით მიღების ან შეძენის შემთხვევაში;

ტრადიციული ხალხური სარეწებისათვის;

მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით შეიძლება გათვალისწინებული იყოს მიწის ნაკვეთების გადაცემა მფლობელობაში და სხვა მიზნებისათვის;

მიწის ნაკვეთით მფლობელობის უფლების მემკვიდრეობის წესს განსაზღვრავს სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

მუხლი 21. სსრ კავშირის მოქალაქეთა მიწათსარგებლობა

სსრ კავშირის მოქალაქეებს მიწის ნაკვეთები სარგებლობაში ეძლევათ მბოსტნეობისათვის, სათიბად და პირუტყვის საძოვლად სახალხო დეპუტატთა შესაბამისი საბჭოს გამგებლობაში არსებული მიწებიდან. საწარმოებს, დაწესებულებებსა და ორგანიზაციებს შეუძლიათ გამოყონ ნაკვეთები ამ მიზნებისათვის მათს მფლობელობასა თუ სარგებლობაში არსებული მიწებიდან.

მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკის კანონმდებლობით შეიძლება გათვალისწინებული იყოს მიწის ნაკვეთების გადაცემა სარგებლობაში სხვა მიზნებისათვისაც.

მუხლი 22. სახამსახურო მიწის ნაკვეთები

ტრანსპორტის, სატყეო მეურნეობის, ხე-ტყის მრეწველობის, კავშირგაბმულობის, წყლის, თევზის, სამონადირეო მეურნეობის, აგრეთვე სახალხო მეურნეობის სხვა დარგების საწარმოები, დაწესებულებები და ორგანიზაციები თავიანთ მფლობელობაში თუ სარგებლობაში არსებული მიწებიდან ცალკეულ კატეგორიათა მუშაკებს აძლევენ სასამსახურო მიწის ნაკვეთებს მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით განსაზღვრული პირობებითა და წესით.

კარი IV.

სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწები

მუხლი 23. სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწების მიცემა

სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწებად ითვლება სოფლის მეურნეობის საჭიროებებისათვის მიცემული ან ამ მიზნისათვის განკუთვნილი მიწები.

სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწები ეძლევათ:

1) სსრ კავშირის მოქალაქეებს — პირადი დამხმარე მეურნეობის, ინდივიდუალური მებაღეობის, მებოსტნეობისა და მეცხოველეობის გაძღოლისათვის;

2) სსრ კავშირის მოქალაქეთა კოოპერატივებს — კოლექტიური მებაღეობის, მებოსტნეობისა და მეცხოველეობისათვის;

3) სსრ კავშირის მოქალაქეებს, კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს, სხვა სასოფლო-სამეურნეო სახელმწიფო, კოოპერაციულ, საზოგადოებრივ საწარმოებსა და ორგანიზაციებს — სასაქონლო სოფლის მეურნეობის გაძღოლისათვის;

4) სამეცნიერო-კვლევითს, სასწავლო და სხვა სასოფლო-სამეურნეო დაწესებულებებს, სოფლის საწარმოო-ტექნიკურ სასწავლებლებსა და ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებს — საკვლევი და სასწავლო მიზნებით, მოწინავე ვამოცდილების პროპაგანდისა და სოფლის მეურნეობის გაძღოლისათვის;

5) არასასოფლო-სამეურნეო საწარმოებს, დაწესებულებებსა და ორგანიზაციებს — დამხმარე სოფლის მეურნეობის გაძღოლისათვის.

საკარმიდამო მიწის ნაკვეთები პირადი დამხმარე მეურნეობის გაძღოლისათვის ეძლევათ სახალხო დეპუტატთა სასოფლო, სადაბო, საქალაქო საბჭოს.

სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში, სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწები სოფლის მეურნეობის გაძღოლისათვის შეიძლება მიეცეთ სხვა ორგანიზაციებსა და პირებს.

მუხლი 24. კოლმეურნეობების, საბჭოთა მეურნეობებისა და სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების, დაწესებულებებისა და ორგანიზაციების მიწათმფლობელობა

კოლმეურნეობები, საბჭოთა მეურნეობები და სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოები და ორგანიზაციები მიწას მუდმივ მფლობელობაში იღებენ საზოგადოებრივი სასოფლო-სამეურნეო წარმოების გაძღოლისათვის. აღნიშნულ საწარმოებს, დაწესებულებებსა და ორგანიზაციებს შეუძლიათ დამატებით დაიჯარონ მიწის ნაკვეთები.

კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს, სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოებს, დაწესებულებებსა და ორგანიზაციებს მიწის უფლება უნარჩუნდებათ, როდესაც შედიან აგროსამრეწველო გაერთიანებების, კომბინატების, აგროფირმების და სხვა ფორმირებების შემადგენლობაში.

კოოპერატივებს, რომლებიც სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების (საცდელი მეურნეობების და გრდა) ქვეგანყოფილების ბაზაზე იქმნება და გამოდიან იქიდან სახალხო დეპუტატთა საბჭოს გადაწყვეტილებით, ეძლევათ მიწის ნაკვეთები იმ მიწებიდან, რომლებსაც ისინი წინათ ამუშავებდნენ მეურნეობრიობის თანაბარი პირობების შექმნის საჭიროების გათვალისწინებით. ეს ნაკვეთები ამოღებული უნდა იქნეს აღნიშნული საწარმოების მიწების შემადგენლობიდან. მიწის ნაკვეთების მიცემის წესსა და პირობებს განსაზღვრავს მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

კოლმეურნეობებისა და სხვა სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების წევრებს, სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების (საცდელ მეურნეობათა გარდა) მუშაკებს, რომლებიც მოისურვებენ გადიდნენ მათი შემადგენლობიდან და მისდიონ გლეხურ მეურნეობას, სახალხო დეპუტატთა საბჭოს გადაწყვეტილებით მეურნეობრიობის თანაბარი პირობების შექმნის გათვალისწინებით ეძლევათ აღნიშნულ საწარმოთა მიწებიდან ამოღებული ნაკვეთები. მიწის ნაკვეთების მიცემის წესსა და პირობებს განსაზღვრავენ ეს საფუძვლები, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

მუხლი 25. მოქალაქეთა მიწათმფლობელობა, რომლებიც უძღვებიან გლეხურ მეურნეობას

სსრ კავშირის მოქალაქეებს, რომლებიც გამოთქვამენ სურვილს მისდიონ გლეხურ მეურნეობას უპირატესად პირადი შრომისა და მათი ოჯახების წევრთა შრომის საფუძველზე, ეძლევათ მათი სურვილით სამუდამო სამკვიდრო ფლობელობად ან იჯარით მიწის ნაკვეთები, მათ შორის საკარმიდამო ნაკვეთი. მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით შეიძლება გათვალისწინებული იყოს მხოლოდ იჯარით მიწის მიცემის შეძლებული პირობები.

მოქალაქეებს, რომლებიც უძღვებიან გლეხურ მეურნეობას, შეუძლიათ დამატებით დაიჯარონ მიწის ნაკვეთები საწარმოო მიზნებისათვის.

საკავშირო და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით განისაზღვრება მოქალაქეთა მიწის ნაკვეთის მიღების უპირატესი უფლება სოფლის მეურნეობაში მათი მუშაობის გამოცდილების, საჭირო კვალიფიკაციის, სხვა პირობებისა და ფაქტორების გათვალისწინებით.

იმ მოქალაქეების მიწის ნაკვეთის ზღვრულ ოდენობას, რომლებიც უძღვებიან გლეხურ მეურნეობას, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობის შესაბამისად განსაზღვრავენ სახალხო დეპუტატთა მგზავრობითი საბჭოები რეგიონულთავისებურებების, სპეციალიზაციისა და უპირატესად გლეხური მეურნეობის წევრთა პირადი შრომით მიცემული მიწების დამუშავების შესაძლებლობათა გათვალისწინებით.

მოქალაქეთა მიწის ნაკვეთები, რომლებიც გლეხურ მეურნეობას უძღვებიან, გაყოფას არ ექვემდებარება. მიწის ნაკვეთის ფლობის უფლება გადაეცემა სამემკვიდროდ მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით დადგენილი პირობებით.

გლეხური მეურნეობის ქონების გაყოფისა და სხვა მოქალაქის, საწარმოს ან ორგანიზაციისათვის სახალხო დეპუტატთა საბჭოს გადაწყვეტილებით მიწის ნაკვეთის გადაცემის დროს მიწათმფლობელს უფლება აქვს მიიღოს მისგან მოსავლისათვის მთელი დანახარჯების, აგრეთვე მიწის ხარისხის გაუმჯობესებისათვის ხარჯების სრული კომპენსაცია მიწის ნაკვეთის ფლობის მანძილზე კადასტრული შეფასების ზრდის შესაბამისად.

მოქალაქეს, რომელიც გლეხურ მეურნეობას უძღვება, შეუძლია შრომის უნარის დაკარგვის ან საპენსიო ასაკის მიღწევის შემთხვევაში გადასცეს მიწის ნაკვეთის ფლობის უფლება ან მისცეს იგი დროებითს სარგებლობაში ოჯახის ერთ-ერთ წევრს, რომელიც მასთან ერთად უძღვება გლეხურ მეურნეობას, ხოლო თუ ასეთი არ არის, სხვა პირებს მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით დადგენილი წესით და პირობებით.

მუხლი 26. გლეხური მეურნეობის საწარმოებლად სსრ კავშირის მოქალაქეთათვის მიწის მიცემის წესი

გლეხური მეურნეობის საწარმოებლად სსრ კავშირის მოქალაქეებისათვის მიწის მიცემა ხდება მათი განცხადებების საფუძველზე სახალხო დეპუტატთა სასოფლო საბჭოს წარდგენებით და სახალხო დეპუტატთა რაიონული საბჭოს გადაწყვეტილებით.

მიწის ნაკვეთები გამოიყოფათ მოქალაქეებს, როგორც წესი, ერთიან მასივად, მასზე გახლაგებული წყლის წყაროებითა და ტყის სავარგულებით.

კოლმეურნეობებისა და სხვა სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების წევრებს, შემადგენი სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების მუშაკებს, რომლებიც გამოდიან მათი შემადგენლობიდან, გამოეყოფათ მიწის ნაკვეთი, რომლის საკადასტრო შეფასება, როგორც წესი, უნდა იყოს მეურნეობაში საშუალო შეფასების დონეზე. მეურნეობაში საშუალო საკადასტრო შეფასებაზე ნაკლები შეფასებით მიწის ნაკვეთების მიცემის დროს მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა ადგენს საგადასახადო და სხვა შეღავათებს.

სსრ კავშირის სხვა მოქალაქეებს მიწის ნაკვეთები გლეხური მეურნეობის საწარმოებლად ეძლევათ მარაგის მიწებიდან ამ საფუძვლების 38-ე მუხლის შესაბამისად.

მიწის ნაკვეთის მიცემაზე უარის თქმა შეიძლება გასაჩივრდეს სასამართლო წესით.

კარი V.

დასახლებული პუნქტების მიწები

მუხლი 27. ქალაქისა და ქალაქის ტიპის დაბების მიწები

საქალაქო (სადაბო) საზღვრის ფარგლებში ყველა მიწა შედის სახალხო დეპუტატთა საქალაქო (სადაბო) საბჭოების გამგებლობაში. ქალაქის (დაბის) საზღვრის დადგენისა და შეცვლის, ქალაქების (დაბების) ტერიტორიის მიწათსამეურნეო მოწყობის წესს, მიწის ნაკვეთების ჩამორთმევასა და მიცემას და ამ ნაკვეთებით სარგებლობის პირობებს განსაზღვრავს საფუძვლები და მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა. გადაწყვეტილებას ქალაქის (დაბის) საზღვრის ფარგლებში მიწის ნაკვეთების მფლობელობაში, სარგებლობაში და იჯარით გაცემის თაობაზე იღებს სახალხო დეპუტატთა საქალაქო (სადაბო) საბჭო.

ქალაქის (დაბის) საზღვარში მიწის ნაკვეთების შეტანა არ იწვევს ამ ნაკვეთებზე მიწათმფლობელობისა და მიწათსარგებლობის უფლების შეწყვეტას.

მუხლი 28. სასოფლო დასახლებული პუნქტების მიწები

სასოფლო დასახლებული პუნქტების მიწებად ითვლება სახალხო დეპუტატთა სასოფლო საბჭოების გამგებლობაში. სასოფლო დასახლებული პუნქტების საზღვრების ფარგლებში სახალხო დეპუტატთა სასოფლო საბჭო იღებს გადაწყვეტილებებს მფლობელობაში, სარგებლობაში და იჯარით მიწის ნაკვეთების მიცემის შესახებ.

სასოფლო დასახლებული პუნქტების მიწების გამოყენების წესს განსაზღვრავს მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

კარი VI.

მრეწველობის, ტრანსპორტის, კავშირგაბმულობის, თავდაცვისა და სხვა დანიშნულების მიწები

მუხლი 29. მრეწველობის, ტრანსპორტის, კავშირგაბმულობისა და სხვა დანიშნულების მიწები

მრეწველობის, ტრანსპორტის, კავშირგაბმულობისა და სხვა დანიშნულების მიწებად ითვლება მიწები, რომლებიც სარგებლობაში აქვთ მიცემული შესაბამის საწარმოებს, დაწესებულებებსა და ორგანიზაციებს მათთვის დაკისრებული ამოცანების განსახორციელებლად.

აღნიშნული მიზნით მისაცემი მიწის ნაკვეთების ოდენობა განისაზღვრება დადგენილი წესით დამტკიცებული ნორმებისა და საპროექტო-ტექნიკური დოკუმენტაციის შესაბამისად, ხოლო ნაკვეთების გამოყოფა ხორციელდება მათი ათვისების რიგითობის გათვალისწინებით.

მრეწველობის, ტრანსპორტის, კავშირგაბმულობისა და სხვა დანიშნულების მიწების გამოყენების წესს განსაზღვრავს სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

მუხლი 30. სახელმწო-სამეურნეო მიზნებისათვის მრეწველობის, ტრანსპორტის, კავშირგაბმულობის საწარმოების, დაწესებულებებისა და ორგანიზაციების მიერ მიწების გამოყოფა

მრეწველობის, ტრანსპორტის, კავშირგაბმულობისა და სახალხო მეურნეობის სხვა დარგების საწარმოები, დაწესებულებები და ორგანიზაციები მათ მიერ გამოყენებულ მიწებს სახალხო დეპუტატთა ადგილობრივი საბჭოების გადაწყვეტილებით დროებით სარგებლობაში აძლევენ მოქალაქეებს, კოლმეურნეობებს, საბჭოთა მეურნეობებს, სხვა საწარმოებს, დაწესებულებებს, ორგანიზაციებს სასოფლო-სამეურნეო მიზნებისათვის სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით დადგენილი წესითა და პირობებით. აღნიშნული მიწების ქირის გადახდა ხდება ამ საფუძვლების მე-12 მუხლით გათვალისწინებული წესით.

მუხლი 31. მიწები თავდაცვის საჭიროებებისათვის

თავდაცვის საჭიროებებისათვის მიწებად ჩაითვლება მიწები, რომლებიც მიცემულია ჯარის ნაწილების, სსრ კავშირის შეიარაღებული ძალების დაწესებულებების სამხედრო სასწავლებლების, საწარმოებისა და ორგანიზაციების, სასაზღვრო, შინაგანი და რკინიგზის ჯარების განლაგებისა და მუდმივი საქმიანობისათვის.

თავდაცვის საჭიროებისათვის მიწების მიცემის წესს განსაზღვრავს სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

კარი VII.

ბუნებადაცვითი, გამაჯანსაღებელი, რეკრეაციული და ისტორიულ-კულტურული დანიშნულების მიწები

მუხლი 32. ბუნებადაცვითი დანიშნულების მიწები

ბუნებადაცვითი დანიშნულების მიწებს განეკუთვნება ნაკრძალების, ეროვნული და დენდროლოგიური პარკების, ბოტანიკური ბაღების, აღკვეთილების (სამონადირეოს გარდა), ბუნების ძეგლთა მიწები.

აღნიშნული მიწებზე აკრძალულია მათი მიზნობრივი დანიშნულების საწინააღმდეგო საქმიანობა.

ნაკრძალების, ეროვნული და დენდროლოგიური პარკების, ბოტანიკური ბაღების, აღკვეთილების (სამონადირეოს გარდა), ბუნების ძეგლების რეჟიმის უზრუნველსაყოფად იქმნება დამცავი ზონები და ამ ზონების მიწებზე იკრძალება საქმიანობა, რომელიც მავნე გავლენას იმოქმედებს მათი რეჟიმის დაცვის უზრუნველყოფაზე.

ბუნებადაცვითი დანიშნულების მიწების გამოყენების წესს განსაზღვრავს სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

მუხლი 33. გამაჯანსაღებელი დანიშნულების მიწები

გამაჯანსაღებელი დანიშნულების მიწებს განეკუთვნება ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორების მქონე მიწის ნაკვეთები, რომლებიც ხელშემწყობია პროფილაქტიკისა და მკურნალობის ორგანიზაციისათვის.

კურორტების მიწები განსაკუთრებულ დაცვას ექვემდებარება. ბუნებრივი სამკურნალო ფაქტორების დაცვის მიზნით ყველა კურორტზე წესდება სანიტარიული დაცვის ოლქები, ამ ოლქების ფარგლებში აკრძალულია მიწის ნაკვეთების მიცემა ან საწარმოების, დაწესებულებებისა და ორგანიზაციების ფლობელობაში, გამოყენებისა ან იჯარისათვის, რომელთა საქმიანობა შეუთავსებელია ბუნებრივი სამკურნალო თვისებებისა და მოსახლეობის დასვენებისათვის ხელშემშყობი პირობების დაცვასთან.

გამაჯანსაღებელი დანიშნულების მიწების გამოყენების წესს განსაზღვრავს სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

მუხლი 34. რეკრეაციული დანიშნულების მიწები

რეკრეაციული დანიშნულების მიწებად მიჩნეულია მოსახლეობის ორგანიზებული მასობრივი დასვენებისა და ტურიზმისათვის განკუთვნილი და გამოსაყენებელი მიწები.

რეკრეაციული დანიშნულების მიწებზე აკრძალულია საქმიანობა, რომელიც აბრკოლებს მათს გამოყენებას მიზნობრივი დანიშნულებით.

აღნიშნული მიწების გამოყენების წესს განსაზღვრავს სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

მუხლი 35. ისტორიულ-კულტურული დანიშნულების მიწები

ისტორიულ-კულტურული დანიშნულების მიწებს განეკუთვნება ისტორიულ-კულტურული ნაკრძალების, მემორიალური პარკების, სამარხების, არქეოლოგიური ძეგლების მიწები.

ამ მიწებზე აკრძალულია ყოველგვარი საქმიანობა, რომელიც ეწინააღმდეგება მათს მიზნობრივ დანიშნულებას.

აღნიშნული მიწების გამოყენების წესს განსაზღვრავს სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

კარი VIII.

ტყის ფონდის მიწები, წყლის ფონდის მიწები და მარაგის მიწები

მუხლი 36. ტყის ფონდის მიწები

ტყის ფონდის მიწებად მიჩნეულია ტყით დაფარული, აგრეთვე ტყით დაუფარავი, მაგრამ სატყეო მეურნეობის საჭიროებებისათვის მიცემული მიწები.

სახალხო დეპუტატთა ადგილობრივ საბჭოს სატყეო მეურნეობის სახელმწიფო ორგანოებთან შეთანხმებით შეუძლიათ ტყის ფონდის მიწები მისცენ დროებითს სარგებლობაში სასოფლო-სამეურნეო მიზნებისათვის. აღნიშნული მიწების საფასურის გადახდა ხდება წინამდებარე საფუძვლების მე-12 მუხლით გათვალისწინებული წესით.

ტყის ფონდის მიწების გამოყენების წესს განსაზღვრავს სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

მუხლი 37. წყლის ფონდის მიწები

წყლის ფონდის მიწებს განეკუთვნება წყალსატევებით, მყინვარებით, ჭაობებით, ჰიდროტექნიკური და სხვა წყალსამეურნეო ნაგებობებით დაკავებული მიწები, აგრეთვე წყალსატევების ნაპირებზე სარინი ზოლებისათვის გამოყოფილი მიწები.

წყლის ფონდის მიწების გამოყენების წესს განსაზღვრავს სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

მუხლი 38. მარაგის მიწები

მარაგის მიწებია ყველა მიწა, რომლებიც მიცემული არ არის მფლობელობაში და მუდმივ სარგებლობაში. მათ აგრეთვე განეკუთვნება მიწები, რომელთა ფლობისა და გამოყენების უფლება შეწყვეტილია წინამდებარე საფუძვლების მე-9 მუხლის შესაბამისად.

მარაგის მიწები სახალხო დეპუტატთა საბჭოების გამგებლობაშია და განკუთვნილია მფლობელობაში გამოსაყენებლად და იჯარით მისაცემად უპირატესად სასოფლო-სამეურნეო მიზნებისათვის წინამდებარე საფუძვლების შესაბამისად.

კარი IX.

მიწათმფლობელის, მიწათმოსარგებლის, ზარალისა და სასოფლო-სამეურნეო და სატყეო-სამეურნეო წარმოების დანაპარგების ანაზღაურება

მუხლი 39. ზარალის ანაზღაურება მიწათმფლობელისა და მიწათმოსარგებლეებისათვის

ზარალი, რომელიც გამოწვეულია მიწის ნაკვეთების ჩამორთმევით ან დროებითი დაკავებით, აგრეთვე მიწათმფლობელთა და მიწათმოსარგებლეთა, მათ შორის მოიჯარეთა, უფლებების შეზღუდვით ან მიწების ხარისხის გაუარესებით საწარმოების, დაწესებულებების, ორგანიზაციებისა და მოქალაქეების საქმიანობით გამოწვეული გავლენის შედეგად, სრული მოცულობით (მათ შორის ხელიდან გაშვებული სარგებელი) უნდა აუნაზღაურდეთ მიწათმფლობელებსა და მიწათმოსარგებლეებს, მათ შორის მოიჯარეებს, რომლებსაც ეს ზარალი მიადგათ.

ზარალს ანაზღაურებენ საწარმოები, დაწესებულებები და ორგანიზაციები, რომლებსაც მიუჩინეს ჩამორთმეული მიწის ნაკვეთები, აგრეთვე საწარმოები, დაწესებულებები და ორგანიზაციები, რომელთა საქმიანობა იწვევს მიწათმფლობელთა და მიწათმოსარგებლეთა, აგრეთვე მოიჯარეთა უფლებების შეზღუდვას, ან ახლომდებარე მიწების ხარისხის გაუარესებას; წინამდებარე საფუძ-

სსრ კავშირისა და მოკავშირე რესპუბლიკების ერთიანული ბიულეტენი

მიწის კანონმდებლობის საფუძვლები

(დასასრული)

ლებით და სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

ნაირალის ანაზღაურებასა და მისი ოდენობის განსაზღვრასთან დაკავშირებულ დავას წყვეტენ სასამართლო ან სახელმწიფო არბიტრაჟი მათი კომპეტენციის შესაბამისად.

მუხლი 40. სასოფლო-სამეურნეო და სატყეო-სამეურნეო წარმოების დანაკარგების ანაზღაურება

სასოფლო-სამეურნეო და სატყეო-სამეურნეო წარმოების დანაკარგები, რომლებიც გამოწვეულია სასოფლო-სამეურნეო და სატყეო სავარგულების ჩამორთმევით მათს გამოსაყენებლად იმ მიზნებისათვის, რომელიც არ არის დაკავშირებული სასოფლო და სატყეო მეურნეობის გაძღოლასთან, მიწათმფლობელებისა და მიწათმოსარგებლეების, მათ შორის მოიჯარეების უფლებების შეზღუდვასთან ან მიწების ხარისხის გაუარესებასთან საწარმოების, დაწესებულებებისა და ორგანიზაციების საქმიანობით გამოწვეული გავლენის შედეგად, უნდა აუნაზღაურონ სახალხო დეპუტატების საბჭოებს. ამ დანაკარგების ანაზღაურება წარმოებს წინამდებარე საფუძვლების 39-ე მუხლით გათვალისწინებული ზარალის ანაზღაურების გარდა.

აღნიშნულ დანაკარგებს ანაზღაურებენ საწარმოები, დაწესებულებები და ორგანიზაციები, რომლებსაც გადაეცემათ ჩამორთმეული სასოფლო-სამეურნეო და სატყეო სავარგულები იმ საჭიროებებისათვის, რომლებიც დაკავშირებული არ არის სასოფლო და სატყეო მეურნეობის გაძღოლასთან, აგრეთვე საწარმოები, დაწესებულებები და ორგანიზაციები, რომელთა ობიექტების ირგვლივ წესდება დაცული, სანიტარიული და დამცავი ზონები სასოფლო-სამეურნეო და სატყეო სავარგულების ბრუნვიდან ამოგდებით ან მათი გადაყვანით ნაკლებნაშვნელოვან სავარგულად.

დანაკარგების ანაზღაურების წესით შემოსული სახსრები გამოიყენება ახალი მიწების ასათვისებლად. ნიადაგების ნაყოფიერებისა და სატყეო ფონდის მიწების პროდუქტიულობის გასაზრდელად.

ასანაზღაურებელი დანაკარგების ოდენობას და განსაზღვრის წესს, აგრეთვე საწარმოების, დაწესებულებების, ორგანიზაციების ნუსხას, რომლებიც თავისუფლდებიან მათი ანაზღაურებისაგან, ადგენს მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

კარი X.
მიწაგის დაცვა

მუხლი 41. მიწების დაცვის მიზნები და ამოცანები

მიწების დაცვა მოიცავს სამართლებრივი, ორგანიზაციული, ეკონომიკური და სხვა ღონისძიებების სისტემას, რომელთა მიზანია მათი რაციონალური გამოყენება, სასოფლო-სამეურნეო ბრუნვიდან მიწების უსაფუძვლო ამოღების თავიდან აცილება, მავნე ანთროპოგენური ზემოქმედებისაგან დაცვა, აგრეთვე ნიადაგების აღდგენა და ნაყოფიერების, სატყეო ფონდის მიწების პროდუქტიულობის ზრდა.

მიწების დაცვა ხორციელდება სავარგულებისადმი, როგორც რთული ბუნებრივი წარმონაქმნებისადმი (ეკოსისტემებისადმი) კომპლექსური მიდგომის საფუძველზე, მათი ზონალური და რეგიონალური თავისებურებების გათვალისწინებით.

მიწების რაციონალური გამოყენების სისტემა უნდა ატარებდეს ბუნებადაცვითს რესურსდამზოგველ ხასიათს და ითვალისწინებდეს ნიადაგების შენარჩუნებას, მეცნარეულ და ცხოველთა სამყაროზე, გეოლოგიურ ქანებსა და ბიოსფეროზე ადამიანის შეერთებულ შტატებში შემოიღეს. იგი მიჩნეული იყო. მძლავრ ფორმად აგრესიული ძალებისაგან დემოკრატიის დასაცავად. პრეზიდენტს უდიდესი უფლებები აქვს მინიჭებული, რომელიც მან უნდა გამოიყენოს მხოლოდ აუცილებელ შემთხვევაში, რისთვისაც იგი აწარმოებს უწევს ქვეყანაში არსებულ ძალებს, ითვალისწინებს ყველა პარტიისა და დაჯგუფების ინტერესებს, ხალხს მოთხოვნებს და განწყობილებას. ამიტომ პრეზიდენტის ინსტიტუტი დემოკრატიულ ქვეყანაში საშიში როდია, იგი თავის უფლებებს თვითნებურად როდი იყენებს; რაც შეეხება არადემოკრატიულ ქვეყანას, სადაც ერთპარტიული სისტემაა დამკვიდრებული, სადაც ერთა და ეროვნებათა ინტერესები ზზრად ფეხქვეშაა გათელილი, სადაც ყველა ადგილობრივი საკითხი ზემოდან მითითების საფუძველზე წყდება, — ასეთ ქვეყანაში პრეზიდენტის ინსტიტუტი მეტად საშიშია, ვინაიდან იგი დაკანონებული დიქტატორის ინსტიტუტს უტოლდება.

ამიტომ, ჩვენს ქვეყანაში პრეზიდენტი ყოველმხრივ შეუზღუდველი აღმოჩნდება, მის თვითნებობას საზღვარი არ ექნება, ვინაიდან იგი არავის არ გაუწევს ანგარიშს, რამდენადაც ერთადერთი პოლიტიკური ძალა ჩვენში კომპარტიაა, რომლის ლიდერიც თვითონ იქნება. სხვა ძალა, რომელიც შეაფერხებს პრეზიდენტს თავისუფალი არჩევანის დროს, ჩვენში არ არსებობს.

გამოქვეყნებული კანონპროექტი პრეზიდენტის ინსტიტუტის შემოღების შესახებ სსრ კავშირში ანტიდემოკრატიულია, რომლის ანალოგიც არც ერთ ქვეყანას არ მოეპოვება. იგი აუქმებს მოკავშირე რესპუბლიკის ყველა ფორმალურ სუვერენულ უფლებას და აკანონებს მის ფაქტობრივ კოლონიურ მდგომარეობას. ამ კანონპროექტით პრეზიდენტი სსრ კავშირში უფლებამოსილი იქნება ნებისმიერ რესპუბლიკაში შემოიღოს სამხედრო ან საგანგებო წესები და დაიწესოს იქ დროებითი საპრეზიდენტო მმართველობა (მუხ. 127³-ის პ.16). პრეზიდენტი საჭირო ღონისძიებებს ახორციელებს სსრ კავშირის ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის პრინციპების სარეალიზაციოდ, ხოლო ფედერაციის საბჭოს მეშვეობით, რომელსაც თვითონ მეთაურობს მოკავშირე რესპუბლიკათა უზენაესი საბჭოების თავმჯდომარეთა ხელქვეითობით, განიხილავს საკითხებს სამოკავშირეო ხელშეკრულების ურყეობის შესახებ, შეიმუშავებს ღონისძიებებს საბჭოთა სახელმწიფოს ეროვნული პოლიტიკის განსახორციელებლად, კოორდინაციას უწევს მოკავშირე რესპუბლიკათა საქმიანობას საპრეზიდენტო კომპეტენციის 39-ე მუხლით გათვალისწინებული ზარალის ანაზღაურების გარდა.

აღნიშნულ დანაკარგებს ანაზღაურებენ საწარმოები, დაწესებულებები და ორგანიზაციები, რომლებსაც გადაეცემათ ჩამორთმეული სასოფლო-სამეურნეო და სატყეო სავარგულები იმ საჭიროებებისათვის, რომლებიც დაკავშირებული არ არის სასოფლო და სატყეო მეურნეობის გაძღოლასთან, აგრეთვე საწარმოები, დაწესებულებები და ორგანიზაციები, რომელთა ობიექტების ირგვლივ წესდება დაცული, სანიტარიული და დამცავი ზონები სასოფლო-სამეურნეო და სატყეო სავარგულების ბრუნვიდან ამოგდებით ან მათი გადაყვანით ნაკლებნაშვნელოვან სავარგულად.

დანაკარგების ანაზღაურების წესით შემოსული სახსრები გამოიყენება ახალი მიწების ასათვისებლად. ნიადაგების ნაყოფიერებისა და სატყეო ფონდის მიწების პროდუქტიულობის გასაზრდელად.

ასანაზღაურებელი დანაკარგების ოდენობას და განსაზღვრის წესს, აგრეთვე საწარმოების, დაწესებულებების, ორგანიზაციების ნუსხას, რომლებიც თავისუფლდებიან მათი ანაზღაურებისაგან, ადგენს მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

კარი XI.
კონტროლი მიწაგის გამოყენებისა და დაცვისადმი

მუხლი 45. მიწების გამოყენებისა და დაცვისადმი სახელმწიფო კონტროლის ამოცანები

მიწების გამოყენებისა და დაცვისადმი სახელმწიფო კონტროლის ამოცანაა უზრუნველყოს, რომ ყველა სახელმწიფო და საზოგადოებრივი ორგანო, სახელმწიფო, კოოპერაციული და სხვა საზოგადოებრივი საწარმო, დაწესებულება და ორგანიზაცია, აგრეთვე მოქალაქე იცავდნენ მიწის კანონმდებლობის მოთხოვნებს მიწების ეფექტიანი გამოყენებისა და დაცვის მიზნით.

მუხლი 46. მიწების გამოყენებისა და დაცვისადმი სახელმწიფო კონტროლის განმახორციელებელი ორგანოები

მიწების გამოყენებისა და დაცვისადმი სახელმწიფო კონტროლს ახორციელებენ სახალხო დეპუტატთა საბჭოები და სპეციალურად უფლებამოსილი ორგანოები.

მიწების გამოყენებისა და დაცვისადმი სახელმწიფო კონტროლის განხორციელების წესს ადგენს სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

მუხლი 47. მიწების მონიტორინგი

მიწების მონიტორინგი არის მიწის ფონდის მდგომარეობისადმი დაკვირვების სისტემა ცვლილებათა დროული გამოვლენისათვის, სხვა ორგანოებს წესით, რომელსაც განსაზღვრავს სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

მუხლი 44. მიწების რაციონალური გამოყენებისა და დაცვის ეკონომიკური სტიმულირება

მიწების რაციონალური გამოყენებისა და დაცვის ეკონომიკური სტიმულირების მიზანია მიწათმფლობელთა და მიწათმოსარგებლეთა, მათ შორის მოიჯარეთა დაინტერესების გადიდება ნიადაგის ნაყოფიერების შენარჩუნებითა და აღდგენით, საწარმოო საქმიანობის ნეგატიური შედეგებისაგან მიწების დაცვა, და შეიცავს:

საკავშირო რესპუბლიკური ან ადგილობრივი ბიუჯეტების სახსრების გამოყოფას მიწების აღდგენისათვის, რომლებიც მათი მიზეზით არ დარღვეულა;

სასოფლო-სამეურნეო ათვისებისა თუ მდგომარეობის გაუმჯობესების სტადიაში მყოფი მიწის ნაკვეთების ქირისაგან განთავისუფლებას სამუშაოთა წარმოების პროექტით გათვალისწინებულ პერიოდში;

შეღავათიანი კრედიტების მიცემას;

არა მათი მიზეზით დარღვეული ნაკვეთების დროებითი კონსერვაციის შედეგად შემოსავლის შემცირების ნაწილობრივ კომპენსაციას ბიუჯეტის სახსრების ხარჯზე;

წახალისებას მიწების ხარისხის გაუმჯობესებისათვის, ნიადაგის ნაყოფიერებისა და ტყის ფონდის მიწების პროდუქტიულობის გაზრდისათვის, ეკოლოგიურად წმინდა პროდუქციის წარმოებისათვის.

მიწების რაციონალური გამოყენებისა და დაცვის ეკონომიკურ სტიმულირებასთან დაკავშირებულ ღონისძიებათა განხორციელების წესს ადგენს სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

კარი XII.
მიწის სახელმწიფო კადასტრი

მუხლი 48. მიწის სახელმწიფო კადასტრის დანიშნულება

მიწის სახელმწიფო კადასტრი განკუთვნილია იმისათვის, რომ უზრუნველყოს სახალხო დეპუტატთა საბჭოები, დაინტერესებული საწარმოები, დაწესებულებები, ორგანიზაციები და მოქალაქეები ინფორმაციით მიწების მდგომარეობის შესახებ მისი რაციონალური გამოყენებისა და დაცვის ორგანიზაციის, საადგილმამულო ურთიერთობის რეგულირების, მიწათმოწყობის, მიწის ქირის ოდენობის დასაბუთების, სამეურნეო საქმიანობის შეფასების მიზნით.

მუხლი 49. მიწის სახელმწიფო კადასტრის შინაარსი და მისი წარმოების წესი

მიწის სახელმწიფო კადასტრი შეიცავს მიწების სამართლებრივი რეჟიმის, მიწათმფლობელებისათვის, მიწათმოსარგებლეებისათვის, მათი შეფასების, ნეგატიური პროცესების შედეგების თავიდან აცილებისა და აღმოფხვრისათვის.

მონიტორინგის სტრუქტურას, შინაარსსა და განხორციელების წესს ადგენს სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭო.

კარი XIII.
მიწათმოწყობა

მუხლი 50. მიწათმოწყობის დანიშნულება და შინაარსი

მიწათმოწყობა მოიცავს იმ ღონისძიებათა სისტემას, რომელთა მიზანია მიწის კანონმდებლობის, მიწების გამოყენებისა და დაცვის ორგანიზაციის შესახებ სახალხო დეპუტატთა საბჭოების გადაწყვეტილებების განხორციელება, საიკეთო ეკოლოგიური გარემოს შექმნა და ბუნებრივი ландშაფტების გაუმჯობესება.

მიწათმოწყობა ითვალისწინებს:

1) მიწის რესურსების გამოყენებისა და დაცვის სქემებისა და მიწათმოწყობის სქემების შემუშავებას;

2) ადგილზე ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ფორმირებების საზღვრების დადგენას;

3) ახალ მიწათმფლობელობათა და მიწათსარგებლობათა შექმნისა და მიწების მოუხერხებელი განლაგების აღმოფხვრით არსებულთა მოწესრიგების პროექტების შედგენას, მიწის ნაკვეთების მიკუთვნებას, მიწის მფლობელობისა და სარგებლობის უფლების დამადასტურებელი დოკუმენტების მომზადებას;

4) შიდასამეურნეო მიწათმოწყობის პროექტებისა და მიწების გამოყენებასთან და დაცვასთან დაკავშირებული სხვა პროექტების შემუშავებას;

5) მიწების გამოყენებისა და დაცვის პროგნოზების, საერთო-საკავშირო და რეგიონალური პროგრამების შემუშავებას;

6) განსაკუთრებული ბუნებადაცვითი, რეკრეაციული და ნაკრძალური რეჟიმების ტერიტორიებად დანაწილებას, დასაბუთებას და მათი საზღვრების დადგენას;

7) საავტორო ზედამხედველობას მიწათმოწყობის პროექტების განხორციელებისადმი;

8) ტოპოგრაფიულ-გეოდეზიური, კარტოგრაფიული, ნიადაგური, გეობოტანიკური და სხვა გამოკვლევებისა და ძიებების მოწყობას.

მუხლი 51. მიწათმოწყობის ორგანიზაცია

მიწათმოწყობას ახორციელებენ სახელმწიფო მიწათმომწყობი ორგანიზაციები ბიუჯეტის სახსრების ხარჯზე. მიწის ნაკვეთების მოწყობასთან და დაცვასთან დაკავშირებული მიწათმოწყობის პროექტები შეიძლება შეიმუშაონ სხვა მიწათმომწყობმა ორგანიზაციებმა მიწათმფლობელებისა და მიწათმოსარგებლეთა ინიციატივით მათ ხარჯზე.

კარი XIV.
საადგილმამულო დავის გადაწყვეტა და პასუხისმგებლობა მიწის კანონმდებლობის დარღვევისათვის

მუხლი 52. საადგილმამულო დავის გადაწყვეტის წესი

საადგილმამულო დავას წყვეტენ სახალხო დეპუტატთა ადგილობრივი საბჭოები, სასამართლო ან სახელმწიფო არბიტრაჟი მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

საადგილმამულო ურთიერთობასთან დაკავშირებულ ქონებრივ დავას წყვეტს სასამართლო ან სახელმწიფო არბიტრაჟი თავისი კომპეტენციის შესაბამისად.

ერთი რესპუბლიკის საწარმოების, დაწესებულებებისა და ორგანიზაციების დავას მეორე რესპუბლიკის ტერიტორიაზე მიწათსარგებლობის საკითხთა გამო განიხილავენ კომისიები, რომლებიც პარიტეტულ საწყისებზე იქმნება დაინტერესებული რესპუბლიკების წარმომადგენელთაგან. თუ კომისია ვერ გამოიტანს შეთანხმებულ გადაწყვეტილებას, მოცემული საკითხის გამო დავა ექვემდებარება განხილვას იმ წესით, რომელიც დგინდება სსრ კავშირის კანონმდებლობით.

მუხლი 53. პასუხისმგებლობა მიწის კანონმდებლობის დარღვევისათვის

მიწის ნაკვეთების ყიდვა-გაყიდვა, გაჩუქება, დაგირავება, თვითნებური გაცვლა ბათილია.

იმ პირთ, რომლებსაც ბრალი მიუძღვით მიწის ნაკვეთების თვითნებურ დაკავებაში, აგრეთვე სასოფლო-სამეურნეო და სხვა მიწების გაფუჭებაში, ქიმიური და რადიოაქტიური ნივთიერებებით, საწარმოო ნარჩენებითა და ჩამდინარე წყლებით გაჭუჭყიანებაში, მიწების მდგომარეობაზე უარყოფითი გავლენის მომხდენი ობიექტების განლაგებაში, მშენებლობაში, დაპროექტებაში, საექსპლოატაციოდ დადაცემაში, მიწების გამოყენების ბუნებადაცვითი რეჟიმის მოთხოვნების შეუსრულებლობაში, მიწასარგებლობის საზღვრების სამანთა მოსპობაში, მიწების სახელმწიფო რეგისტრაციის, აღრიცხვისა და შეფასების მონაცემების დამახინჯებაში, ეკისრებათ სამოქალაქო, ადმინისტრაციული ან სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობა სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობის შესაბამისად.

თვითნებურად დაკავებული მიწის ნაკვეთები უბრუნდება პატრონს უკანონო სარგებლობის დროს გაწეული ხარჯების აუნაზღაურებლად.

მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით შეიძლება დადგენილ იქნეს პასუხისმგებლობა აგრეთვე მიწის კანონმდებლობის სხვა სახის დარღვევებისათვის.

სწარმოები, დაწესებულებები, ორგანიზაციები და მოქალაქენი ვალდებული არიან აანაზღაურონ მათ მიერ მიწის კანონმდებლობის დარღვევის შედეგად მიყენებული ზიანი.

კარი XV.
საერთაშორისო ხელშეკრულებანი

მუხლი 54. საერთაშორისო ხელშეკრულებანი

თუ სსრ კავშირის საერთაშორისო ხელშეკრულებით დადგენილია სსრ კავშირის მიწის კანონმდებლობაში შემავალი წესებისაგან განსხვავებული წესები, მაშინ გამოიყენება საერთაშორისო ხელშეკრულების წესები.

სსრ კავშირის უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარე

მ. გორბაჩოვი.

მოსკოვი, კრემლი. 1990 წლის 28 თებერვალი.

რას ფიქრობს ხალხი

უარი პრეზიდენტის ინსტიტუტს!

პრეზიდენტის ინსტიტუტი პირველად ამერიკის შეერთებულ შტატებში შემოიღეს. იგი მიჩნეული იყო. მძლავრ ფორმად აგრესიული ძალებისაგან დემოკრატიის დასაცავად. პრეზიდენტს უდიდესი უფლებები აქვს მინიჭებული, რომელიც მან უნდა გამოიყენოს მხოლოდ აუცილებელ შემთხვევაში, რისთვისაც იგი აწარმოებს უწევს ქვეყანაში არსებულ ძალებს, ითვალისწინებს ყველა პარტიისა და დაჯგუფების ინტერესებს, ხალხს მოთხოვნებს და განწყობილებას. ამიტომ პრეზიდენტის ინსტიტუტი დემოკრატიულ ქვეყანაში საშიში როდია, იგი თავის უფლებებს თვითნებურად როდი იყენებს; რაც შეეხება არადემოკრატიულ ქვეყანას, სადაც ერთპარტიული სისტემაა დამკვიდრებული, სადაც ერთა და ეროვნებათა ინტერესები ზზრად ფეხქვეშაა გათელილი, სადაც ყველა ადგილობრივი საკითხი ზემოდან მითითების საფუძველზე წყდება, — ასეთ ქვეყანაში პრეზიდენტის ინსტიტუტი მეტად საშიშია, ვინაიდან იგი დაკანონებული დიქტატორის ინსტიტუტს უტოლდება.

ამიტომ, ჩვენს ქვეყანაში პრეზიდენტი ყოველმხრივ შეუზღუდველი აღმოჩნდება, მის თვითნებობას საზღვარი არ ექნება, ვინაიდან იგი არავის არ გაუწევს ანგარიშს, რამდენადაც ერთადერთი პოლიტიკური ძალა ჩვენში კომპარტიაა, რომლის ლიდერიც თვითონ იქნება. სხვა ძალა, რომელიც შეაფერხებს პრეზიდენტს თავისუფალი არჩევანის დროს, ჩვენში არ არსებობს.

გამოქვეყნებული კანონპროექტი პრეზიდენტის ინსტიტუტის შემოღების შესახებ სსრ კავშირში ანტიდემოკრატიულია, რომლის ანალოგიც არც ერთ ქვეყანას არ მოეპოვება. იგი აუქმებს მოკავშირე რესპუბლიკის ყველა ფორმალურ სუვერენულ უფლებას და აკანონებს მის ფაქტობრივ კოლონიურ მდგომარეობას. ამ კანონპროექტით პრეზიდენტი სსრ კავშირში უფლებამოსილი იქნება ნებისმიერ რესპუბლიკაში შემოიღოს სამხედრო ან საგანგებო წესები და დაიწესოს იქ დროებითი საპრეზიდენტო მმართველობა (მუხ. 127³-ის პ.16). პრეზიდენტი საჭირო ღონისძიებებს ახორციელებს სსრ კავშირის ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი მოწყობის პრინციპების სარეალიზაციოდ, ხოლო ფედერაციის საბჭოს მეშვეობით, რომელსაც თვითონ მეთაურობს მოკავშირე რესპუბლიკათა უზენაესი საბჭოების თავმჯდომარეთა ხელქვეითობით, განიხილავს საკითხებს სამოკავშირეო ხელშეკრულების ურყეობის შესახებ, შეიმუშავებს ღონისძიებებს საბჭოთა სახელმწიფოს ეროვნული პოლიტიკის განსახორციელებლად, კოორდინაციას უწევს მოკავშირე რესპუბლიკათა საქმიანობას საპრეზიდენტო კომპეტენციის ფარგლებში, რაც პოლიტიკური და სამეურნეო მართვის ყველა საკითხს შეეხება (იხ. მუხ. 127⁴ მე-2 აბზაცი). ყოველივე ეს კი ნიშნავს, რომ მოკავშირე რესპუბლიკას არა აქვს უფლება გავიდეს სსრ კავშირიდან პრეზიდენტის დაუკითხავად, არ შეუძლია დამოუკიდებლად მართოს თავისი ქვეყანა პრეზიდენტის თანხმობის გარეშე, იგი ვერ შეეპასუხება, რა თქმა უნდა, ვერ აუკრძალავს პრეზიდენტს შემოიყვანოს რესპუბლიკაში ჯარები და შემოიღოს პრეზიდენტის მმართველობა და სხვა.

პრეზიდენტის საბჭოთა ინსტიტუტი ფეხქვეშ თელავს საკანონმდებლო საქმიანობასაც. მას შეუძლია დაავალოს კონსტიტუციური ზედამხედველობის კომიტეტს, რომელსაც პირადად თვითონ ქმნის, წარმოადგინოს დასკვნა მოკავშირე რესპუბლიკათა კონსტიტუციებისა და კანონების სსრ კავშირის კონსტიტუციასთან და კანონებთან შესაბამისობაში მოყვანის შესახებ, რასაც განსაზღვავს, თუ სხვა ხერხით შეუძლებელია ნიადაგის ნაყოფიერების აღდგენა;

დარღვეული მიწების რეკულტივაციას, მათი ნაყოფიერებისა და მიწის სხვა სასარგებლო თვისებების გაუმჯობესებას;

ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნას, გამოყენებასა და შენარჩუნებას, მიწების დარღვევასთან დაკავშირებულ სამუშაოთა მოწყობის დროს.

სახელმწიფო ორგანოები ახორციელებენ მიწების დაცვის საჭირო ღონისძიებებს საერთო-საკავშირო და რესპუბლიკური პროგრამების ფარგლებში.

მიწების დაცვის წესს ადგენს სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

მუხლი 48. ეკოლოგიური მოთხოვნები მიწების მდგომარეობაზე გავლენის მომხდენი შენობებისა და ნაგებობების განლაგებისადმი, დაპროექტების, მშენებლობისა და საექსპლოატაციოდ გადაცემისადმი

ახალი და რეკონსტრუირებული შენობებისა და ნაგებობების განლაგების, დაპროექტების, მშენებლობისა და საექსპლოატაციოდ გადაცემის, აგრეთვე ახალი ტექნოლოგიების დანერგვის დროს, რომლებიც უარყოფით გავლენას ახდენენ მიწების მდგომარეობაზე, გათვალისწინებული უნდა იქნეს და განხორციელდეს მიწების დაცვის ღონისძიებანი.

ობიექტების საექსპლოატაციოდ გადაცემა და ტექნოლოგიების გამოყენება, რომლებიც უზრუნველყოფილი არ არის დეგრადაციის ან დარღვევისაგან მიწების დაცვის ღონისძიებებით, აკრძალულია.

მიწების მდგომარეობაზე გავლენის მომხდენი ობიექტების განლაგება უნდა შეუთანხმდეს მიწათმოწყობა, ბუნებადამცველ და სხვა ორგანოებს წესით, რომელსაც განსაზღვრავს სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

მუხლი 44. მიწების რაციონალური გამოყენებისა და დაცვის ეკონომიკური სტიმულირება

მიწების რაციონალური გამოყენებისა და დაცვის ეკონომიკური სტიმულირების მიზანია მიწათმფლობელთა და მიწათმოსარგებლეთა, მათ შორის მოიჯარეთა დაინტერესების გადიდება ნიადაგის ნაყოფიერების შენარჩუნებითა და აღდგენით, საწარმოო საქმიანობის ნეგატიური შედეგებისაგან მიწების დაცვა, და შეიცავს:

საკავშირო რესპუბლიკური ან ადგილობრივი ბიუჯეტების სახსრების გამოყოფას მიწების აღდგენისათვის, რომლებიც მათი მიზეზით არ დარღვეულა;

სასოფლო-სამეურნეო ათვისებისა თუ მდგომარეობის გაუმჯობესების სტადიაში მყოფი მიწის ნაკვეთების ქირისაგან განთავისუფლებას სამუშაოთა წარმოების პროექტით გათვალისწინებულ პერიოდში;

შეღავათიანი კრედიტების მიცემას;

არა მათი მიზეზით დარღვეული ნაკვეთების დროებითი კონსერვაციის შედეგად შემოსავლის შემცირების ნაწილობრივ კომპენსაციას ბიუჯეტის სახსრების ხარჯზე;

წახალისებას მიწების ხარისხის გაუმჯობესებისათვის, ნიადაგის ნაყოფიერებისა და ტყის ფონდის მიწების პროდუქტიულობის გაზრდისათვის, ეკოლოგიურად წმინდა პროდუქციის წარმოებისათვის.

მიწების რაციონალური გამოყენებისა და დაცვის ეკონომიკურ სტიმულირებასთან დაკავშირებულ ღონისძიებათა განხორციელების წესს ადგენს სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობა.

მუხლი 47. მიწების მონიტორინგი

მიწების მონიტორინგი არის მიწის ფონდის მდგომარეობისადმი დაკვირვების სისტემა ცვლილებათა დროული გამოვლენისათვის, მათი შეფასების, ნეგატიური პროცესების შედეგების თავიდან აცილებისა და აღმოფხვრისათვის.

მონიტორინგის სტრუქტურას, შინაარსსა და განხორციელების წესს ადგენს სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭო.

კარი XIII.
მიწათმოწყობა

მუხლი 50. მიწათმოწყობის დანიშნულება და შინაარსი

მიწათმოწყობა მოიცავს იმ ღონისძიებათა სისტემას, რომელთა მიზანია მიწის კანონმდებლობის, მიწების გამოყენებისა და დაცვის ორგანიზაციის შესახებ სახალხო დეპუტატთა საბჭოების გადაწყვეტილებების განხორციელება, საიკეთო ეკოლოგიური გარემოს შექმნა და ბუნებრივი ландშაფტების გაუმჯობესება.

მიწათმოწყობა ითვალისწინებს:

1) მიწის რესურსების გამოყენებისა და დაცვის სქემებისა და მიწათმოწყობის სქემების შემუშავებას;

2) ადგილზე ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ფორმირებების საზღვრების დადგენას;

3) ახალ მიწათმფლობელობათა და მიწათსარგებლობათა შექმნისა და მიწების მოუხერხებელი განლაგების აღმოფხვრით არსებულთა მოწესრიგების პროექტების შედგენას, მიწის ნაკვეთების მიკუთვნებას, მიწის მფლობელობისა და სარგებლობის უფლების დამადასტურებელი დოკუმენტების მომზადებას;

4) შიდასამეურნეო მიწათმოწყობის პროექტებისა და მიწების გამოყენებასთან და დაცვასთან დაკავშირებული სხვა პროექტების შემუშავებას;

5) მიწების გამოყენებისა და დაცვის პროგნოზების, საერთო-საკავშირო და რეგიონალური პროგრამების შემუშავებას;

6) განსაკუთრებული ბუნებადაცვითი, რეკრეაციული და ნაკრძალური რეჟიმების ტერიტორიებად დანაწილებას, დასაბუთებას და მათი საზღვრების დადგენას;

7) საავტორო ზედამხედველობას მიწათმოწყობის პროექტების განხორციელებისადმი;

8) ტოპოგრაფიულ-გეოდეზიური, კარტოგრაფიული, ნიადაგური, გეობოტანიკური და სხვა გამოკვლევებისა და ძიებების მოწყობას.

მუხლი 51. მიწათმოწყობის ორგანიზაცია

მიწათმოწყობას ახორციელებენ სახელმწიფო მიწათმომწყობი ორგანიზაციები ბიუჯეტის სახსრების ხარჯზე. მიწის ნაკვეთების მოწყობასთან და დაცვასთან დაკავშირებული მიწათმოწყობის პროექტები შეიძლება შეიმუშაონ სხვა მიწათმომწყობმა ორგანიზაციებმა მიწათმფლობელებისა და მიწათმოსარგებლეთა ინიციატივით მათ ხარჯზე.

კარი XIV.
საადგილმამულო დავის გადაწყვეტა და პასუხისმგებლობა მიწის კანონმდებლობის დარღვევისათვის

მუხლი 52. საადგილმამულო დავის გადაწყვეტის წესი

საადგილმამულო დავას წყვეტენ სახალხო დეპუტატთა ადგილობრივი საბჭოები, სასამართლო ან სახელმწიფო არბიტრაჟი მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

საადგილმამულო ურთიერთობასთან დაკავშირებულ ქონებრივ დავას წყვეტს სასამართლო ან სახელმწიფო არბიტრაჟი თავისი კომპეტენციის შესაბამისად.

ერთი რესპუბლიკის საწარმოების, დაწესებულებებისა და ორგანიზაციების დავას მეორე რესპუბლიკის ტერიტორიაზე მიწათსარგებლობის საკითხთა გამო განიხილავენ კომისიები, რომლებიც პარიტეტულ საწყისებზე იქმნება დაინტერესებული რესპუბლიკების წარმომადგენელთაგან. თუ კომისია ვერ გამოიტანს შეთანხმებულ გადაწყვეტილებას, მოცემული საკითხის გამო დავა ექვემდებარება განხილვას იმ წესით, რომელიც დგინდება სსრ კავშირის კანონმდებლობით.

მუხლი 53. პასუხისმგებლობა მიწის კანონმდებლობის დარღვევისათვის

მიწის ნაკვეთების ყიდვა-გაყიდვა, გაჩუქება, დაგირავება, თვითნებური გაცვლა ბათილია.

იმ პირთ, რომლებსაც ბრალი მიუძღვით მიწის ნაკვეთების თვითნებურ დაკავებაში, აგრეთვე სასოფლო-სამეურნეო და სხვა მიწების გაფუჭებაში, ქიმიური და რადიოაქტიური ნივთიერებებით, საწარმოო ნარჩენებითა და ჩამდინარე წყლებით გაჭუჭყიანებაში, მიწების მდგომარეობაზე უარყოფითი გავლენის მომხდენი ობიექტების განლაგებაში, მშენებლობაში, დაპროექტებაში, საექსპლოატაციოდ დადაცემაში, მიწების გამოყენების ბუნებადაცვითი რეჟიმის მოთხოვნების შეუსრულებლობაში, მიწასარგებლობის საზღვრების სამანთა მოსპობაში, მიწების სახელმწიფო რეგისტრაციის, აღრიცხვისა და შეფასების მონაცემების დამახინჯებაში, ეკისრებათ სამოქალაქო, ადმინისტრაციული ან სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობა სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობის შესაბამისად.

თვითნებურად დაკავებული მიწის ნაკვეთები უბრუნდება პატრონს უკანონო სარგებლობის დროს გაწეული ხარჯების აუნაზღაურებლად.

მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკების კანონმდებლობით შეიძლება დადგენილ იქნეს პასუხისმგებლობა აგრეთვე მიწის კანონმდებლობის სხვა სახის დარღვევებისათვის.

სწარმოები, დაწესებულებები, ორგანიზაციები და მოქალაქენი ვალდებული არიან აანაზღაურონ მათ მიერ მიწის კანონმდებლობის დარღვევის შედეგად მიყენებული ზიანი.

კარი XV.
საერთაშორისო ხელშეკრულებანი

მუხლი 54. საერთაშორისო ხელშეკრულებანი

თუ სსრ კავშირის საერთაშორისო ხელშეკრულებით დადგენილია სსრ კავშირის მიწის კანონმდებლობაში შემავალი წესებისაგან განსხვავებული წესები, მაშინ გამოიყენება საერთაშორისო ხელშეკრულების წესები.

სსრ კავშირის უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარე

მ. გორბაჩოვი.

მოსკოვი, კრემლი. 1990 წლის 28 თებერვალი.

ᲣᲪᲮᲝᲔᲗᲘᲡ ᲞᲠᲔᲡᲘᲓᲘᲡ ᲘᲜᲢᲔᲠᲕᲘᲣᲠᲘ

ᲡᲐᲙᲘᲗᲮᲘ ᲘᲣᲬᲧᲔᲑᲐ
9 ᲛᲐᲠᲢᲘ

● ᲣᲜᲒᲠᲔᲗᲘ

ᲛᲔᲢᲝᲥᲔ ᲞᲐᲠᲢᲘᲔᲑᲘᲡ ᲢᲔᲚᲔᲙᲐᲛᲐᲗᲘ

ᲣᲜᲒᲠᲔᲗᲘ. ქალთა საერთაშორისო დღესაც კი უნგრეთში არ დავიწყებიათ პოლიტიკა — 8 მარტს ტელევიზიამ საღამოს ყველაზე საუკეთესო დრო სხვადასხვა პოლიტიკური პარტიების წარმომადგენლებს შორის ტელეკამათის პირველ რაუნდს დაუთმო. ამ გადაწყვეტილებას წინ უძღოდა ცხარე კამათი პარლამენტში, მთავრობაში, პოლიტიკურ ორგანიზაციებში.

პირველი ტელეკამათი მიეძღვ

ДИМИТРИ АЛЕКСИДЗЕ—80

შემოქმედის დიდი და რთული გზა

ᲓᲘᲛᲘᲢᲠᲘ ალექსიძის მთელი ცხოვრება დაუსრულებელი ძიება იყო არა მხოლოდ ახალი მხატვრული აღმოჩენებისათვის, არამედ იმავდროულად თავისი გამორჩეული ადგილისათვის ქართული თეატრის ისტორიაში.

ალბათ ეს ადგილი დაიმკვიდრა!

რეჟისორ-პედაგოგის სინთეზური ბუნება მას საშუალებას აძლევდა ზუსტად დაენახა ადამიანში შემოქმედებითი უნარი და ყოფილიყო მისი გზამკვლევი — სულ ერთია ეს იქნებოდა ახალგაზრდა თუ გამოცდილი სცენის ოსტატი. ამიტომ ერთნაირად ძვირფასი ოქროს მარცვალი იყო მიკვლეული მაწინაც, როცა მისი სტუდიტი ეროსი მანჯგალაძე ქმნიდა მამილო ქალის (ფ. პიას „პარიზელი მეთევზე“) სახეს, და მაშინაც, როცა დიდი აღმოჩენით აოცებდა მაყურებელს (სერგო ზაქარაიძის ოიდიპოსი თუ ფიროსმანი). რეჟისორი ქრებოდა არტისტულ სახიერებაში და ეს იყო „ქრისტიანული რეჟისურის“ ტანჯული გზა, როცა მოყვასის (მსახიობის) სიყვარულით გასცემდა ყველაფერს, რათა სავსებით შერწყმოდა და შენივთებოდა არტისტულ სამყაროს.

მაგრამ დიმიტრი ალექსიძემ კარგად იცოდა რუსთაველის სიბრძნე — „რასაცა გასცემ შენია, რას არა დაკარგული“...

სხვისთვის გაცემის ნიჭი „ღმერთმა გულუხვად მიამადლა ალექსიძეს. იგი მსახიობს სთავაზობდა ათას ვარიანტს და სარეპეტიციო დღეებს ამ ფეიერვერკებში ზოგჯერ მსახიობს (და თავადაც!) უჭირდა კიდეც რომელ ერთსე ძერერებულიყო. რეჟისორის იმპროვიზაციების ამ ნაკადებში ლექსის სტრიქონებივით იბადებოდა ახალ-ახალი მიზანსცენები თუ ნიუანსები.

ეს იყო რეჟისორისა და მსახიობის თანაშემოქმედების ბედნიერი წუთები. სულთა ასეთ თანასწორობას ვეღარ მოითმენს შემდეგ ტოტალიტარული რეჟისურა და მთლიანად დაიმორჩილებს მსახიობს, რასაც თან მოჰყვება მისი თვითმყოფადობის კვდომის პროცესიც...

დიმიტრი ალექსიძე ასეთ რეჟისორთაგან გაუცხოებული დარჩა!

იგი აქტიორულ სახეთა დაუსრულებელ მრავალფეროვნებაში პოულობდა სიხარულს, ამ გზით იკვებებოდა მისი სათქმელიც.

სათქმელი კი ბევრი ჰქონდა, მაგრამ ზოგჯერ იგი უშუალოდ ვერც კონდებოდა თავის დროსთან კონტექსტში, ხან შორეული ასოციაციების იმედით, ხან შემოვლითი გზითა თუ სხვა ხერხებით ცდილობდა, მაყურებელს ეგრძნო მისი სათქმელი. ხან შორდებოდა ცხოვრების უმძაფრეს კონფლიქტებს და კომედიური მხიარულებით უამბობდა აუდიტორიას შეუვარებულთა თავგადასავალს. ზოგჯერ აქტიურები თემების უსაზური სქემებით იტანჯებოდა.

ეს იყო მისი შემოქმედებითი ცხოვრების დრამატიზმი!

თითქოს მუდამ მხიარულ, არტისტულად ზემოთაგონებულ ამ კაცს, როგორც ეგაოცებდა მახვილგონიერებითა და სიკეთის ფართო ბუნებით, შესანიშნავ ქართველ ინტელიგენტთა ოჯახში აღზრდილს, ცხობილი პოეტის მარიჯანის შვილს, რომელმაც შექმნა ასევე გამორჩეული ქართული ინტელიგენტური ოჯახი, სადაც იგი დიდ სიხარულსა და ბედნიერებას განიცდიდა, თითქოს არაფერი არ უნდა ჰქონოდა ამ წუთისოფლის სამდურავი, მით უფრო, რომ მას ყველგან პატივსა სცემდნენ და მალალი საზოგადოებრივი მდგომარეობაც ეპირა, მაგრამ მისი გზა მაინც სავსე იყო დრამატული პერიპეტიებით. ჩვენ არ ვლაპარაკობთ ხელოვნის მუდმივ შინაგან სულიერ წინააღმდეგობებზე, ახლის ძიების ტანჯვაზე და სხვა ადამიანურ ტკივილებზე, არც მის გამმაურებულ კონფლიქტზე ვლაპარაკობთ, როცა იძულებით მიატოვა რუსთაველის თეატრი და კიევში გადავიდა სამუშაოდ. არა, საკითხი ეხება მისი ცხოვრების

განი ფაქტორების ასეთი ზეგავლენა არც ერთი თაობის რეჟისურას არ განუცდია, ქართული თეატრის ისტორიის მთელ მანძილზე. მათ შემოქმედებითი ბრძოლის, ძიებების ამ პროცესში გადაიტანეს მარჯანიშვილისა და ახმეტელის დაკარგვი გამოწვეული კრიზისი და **ქართულ თეატრს მაინც შეუნარჩუნეს დიდი აქტიორული ხელოვნება. ეს არის დიმიტრი ალექსიძისა და მისი თაობის რეჟისორთა ისტორიული დამსახურება.**

არის კანონზომიერება იმაში, რომ დიმიტრი ალექსიძე თავისი ერთულესი გზის შემდეგ, 1954 წლიდან უკვე სრულიად სხვა ხარისხისა და თვისებრიობაში ვლინდება. მასში თითქოს ერთბამად იფეთქებს სამყაროს ტრაგიკული ხედვის უნარი. ადამიანის ბედის ფილოსოფია მოუწყობელსა და გაუტანელ სინამდვილეში ახალ მხატვრულ ღირებულებას იძენს სპექტაკლებში. მის წინაშე იხსნება ახალი მხატვრული სინამდვილე, თავისი ულრმესი ადამიანური კონფლიქტებით, რომელიც სრულიად არ ჰგავს იმ სამყაროს, რომელსაც იგი 1954 წლამდე წარმოსახავდა სცენაზე. თითქოს ახალი თვალით დაინახა წარსული, იგრძნო, რომ დაიმსჭვა „რკინის ფარდა“, რომელიც ჩვენს ქვეყანას თიშავდა ცივილიზებული სამყაროსგან და გლობალური თვითიზოლაციის გზით ქმნიდა არა მარტო საბჭოთა ადამიანის მოდელს, არამედ მთელ სისტემასაც.

უფრო დიდსა და მძიმე გზას — 1936-1953 წლებს. ეს არის ტრაგიკული წლები დიმიტრი ალექსიძის რეჟისურისა.

ტრაგიკული იყო იმის განცდა, რომ ახალგაზრდა რეჟისორის თვალწინ დაიღუპა მისი სადიპლომო წარმოდგენის ხელმძღვანელი სანდრო ახმეტელი.

და ქართულ თეატრში დადგა ჟამი „ფორმალისტთა“ და „ნაციონალისტთა“ დევნისა, როცა ფორმის თვით ძებებაც კი ფორმალიზმად ინათლებოდა, სცენას ეძალებოდა სინამდვილის იმიტაციისა და ცრუ რევოლუციური პათეტიკის დასაშრევება. როგორ გიდა ამ დროს ეძებო ახალი და მკაფიო ფორმები, გადაეშვა პირობითი თეატრალობის ზღვაში, რომელსაც არც კიდე აქვს და არც განი. ალექსიძის ფანტაზია სწორედ ასეთ სივრცეებს მოითხოვს. ასეთ „გასვლას“ ესწრაფოდა, რათა იქიდან „გამოეხმო“ ახალი სცენური ფორმები, ეპოქა, ახალი ფენები. მისი დაუოკებელი მისწრაფებები კი ირეკლებოდა მისსავე რეპერტუარში, და ეგებ ის იყო ერთგვარი ცდაც გაქცეოდა დიქტატორის მარწუხებს, მაგრამ იგი შვილი იყო თავისი დროისა და არც შეეძლო მუდამ გადაკვრით, ზორიდან შემოვლის გზით ელაპარაკა მაყურებელთან!

კოტე მარჯანიშვილისა და სანდრო ახმეტელის შემდეგ დიდი აქტიორული თაობის ოსტატები თავადაც დგამენ სპექტაკლებს და გარკვეულ გავლენასაც ახდენენ ახალი თაობის რეჟისორებზე. ეს არის წინააღმდეგობათა ახალი რგოლები, რომელთა ერთობლიობა საკმაოდ რთულ ჯაჭვურ რეაქციას იწვევდა. **გარეშე და შინა-**

მსხვრევის, წარსულის ახლებური შეფასების, ახლებური აზროვნების წარმოქმნის ამ პროცესს, რომელიც 50-იანი წლების შუა პერიოდში დაიწყო, დიმიტრი ალექსიძე თავისი სახელგანთქმული სპექტაკლით („ოიდიპოს მეფით“) ხვდება.

მანამდე დიმიტრი ალექსიძე ქმნის ფეიერვერკულ სპექტაკლს კ. გოლდონის „საპატარძლო აფიშით“, რომელიც მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ქართული თეატრის კომედიური ჟანრის განვითარებაზე, ამდიდრებს თეატრს გამომსახველობითი მრავალფეროვნებით. მისი „ალკაზარი“, მისი ციკლი ა. ოსტროვსკისა და მ. გორკის პიესათა დადგმებისა, შესანიშნავი წარმოდგენა — ა. დიუმანუას და ა. დანერის „დონ სეზარ დე ბაზანი“, ან ალექსიძის დიდი როლი ბათუმის პროფესიული თეატრის განახლებაში თუ

ლი და სატკივარი აწუხებს რეჟისორს. იგი სუფთა ხელებით ებმება თეატრალურ ბრძოლაში. **მან ხომ კრისტალივით წმინდად გამოიტანა თავისი ბიოგრაფია 80-40-ანი წლების ტრაგიკულ პერიოდში.**

ეს ცოტა არ არის!.. ამასთანავე 1936-55 წლებში შექმნა სპეტაკლები, რომლებმაც გაამდიდრა რუსთაველის თეატრის ისტორია, გამოავლინა ახალი სცენური სახეები, ხელი შეუწყო მაყურებელში ოპტიმისტური საწყისის გაძლიერებას, რადგან ცხოვრება, როგორიც არ უნდა იყოს, შეიცავს არა მარტო სატანჯველს, არამედ საზეიმოსაც. ჰოდა, ალექსიძე თავისი სპექტაკლებით უფრო კომედიური მხიარულობისათვის უხმობდა მაყურებელს. რა იყო ეს? ინტუიციური ლტოლვა დრამატულ სიტუაციათა განმუხტვისაკენ, თუ მოჩვენებითი ოპტიმიზმის თანახმიერება?

ქართველი გლეხკაცის პეპის აკაკი ვასაძისეულ განსაცვიფრებელი სახის წარმოჩენაში („გლახის ნაამბობი“), ქართული თეატრის ისტორიის გვერდაუვალ ფურცლებს ქმნის.

50-იანი წლების მეორე ნახევარი დ. ალექსიძის შემოქმედებითი დავაჟკაცებისა, სამყაროს ფილოსოფიური ხედვის, განვლილი გზის გადაფასებისა და ახალ მხატვრულ სინამდვილეთა აღმოჩენის საწყისი ეტაპია. სწორედ ილიას „გლახის ნაამბობში“ იღებს სათავეს ფსიქოლოგიურ და ზეაწეულ სახიერებაში სინთეზირების პროცესი, ეს არის პერიოდი, როცა თეატრში თანდათან ფორმირდება რეჟისორთა და მსახიობთა ახალი ტალღა. ამ ავანგარდულ მოძრაობაშია ალექსიძის არა მარტო მისწრაფებები, არამედ მისი წარმოდგენებით იკვეთება ეროვნული თეატრის ჰარმონიზაციის ტენდენციები. გაღვიძებული მხატვრული ენერგია გაზაფხულის მაცოცხლებელ სხივებთან ეშვება ფარღის მიღმა და ქართული თეატრიც მდიდრდება ახალი რეჟისორული, აქტიორული, სცენოგრაფიული და მუსიკალური აღმოჩენებით. თეატრი ნელ-ნელა, მაგრამ თანდათან თავისუფლდება ემპირიულობისა და ღრმა იდეოლოგიზაციის ტენდენციებისაგან. გზას იკვლევს პატრიოტული მოტივები. ალექსიძის რეპერტუარიდან ქრება გოლდონიცა და ლოპე დე ვეგაც, მოლიერიც და გორკიც, სხვა საფიქრა-

დ. ალექსიძე სპექტაკლით დ. გაჩეჩილაძის „ბაბტრიონი“ თავისი მხატვრული ორიენტაციით, სტილისტიკითა და შემოქმედებითი ძალით წარმოადგენს თეატრში გამოვლენილი ეროვნული მოძრაობის ამ დიდი გზის ახლებურ გააზრებასა და განვითარებას, რომელმაც ქართულ თეატრში შექმნა დ. ერისთავის „სამშობლო“, ა. სუმბათაშვილ-იუანის „ღალატი“ და სრულიად განსხვავებული ესთეტიკის, მაგრამ თავისი ეროვნული იდეალითა და ტენდენციით ამავე სულის გრ. რობაქიძის „ლამარა“ ახმეტელის დადგმით. ალექსიძის სპექტაკლები ო. თაქაიშვილის „მენდია“ და გ. ნახუცრიშვილის „ფიროსმანი“ ასევე ქართული ეროვნული სულის გმირულ და ტრაგიკულ საწყისებს აღვიძებენ, რომელთა გარეშეც ვერ წარმოუდგენელია ჩვენი თეატრის ისტორიული როლი. დიმიტრი ალექსიძემ ტენდენციის მეტაფორული გამოხატვა სცადა დ. გაჩეჩილაძის „ამირანში“, როცა საქართველოს ეროვნულ-განმათავისუფლებელი იდეა ამირანის სახეს დაუკავშირა (სპექტაკლის მხატვრული უკმარისობანი არ ცვლის ხელოვნის პოზიციას!).

დ. ალექსიძის ბიოგრაფიის დიდი პერიოდია უკრაინაში მოღვაწეობის წლები. თავისი არსით იგი დრამატულია, რადგან იძულებითი იყო მისი წასვლა, ხოლო მისი სპექტაკლები: სოფოკლეს „ანტიგონე“, ჯ. გუცკოვის „ურიელ აკოსტა“, ჯ. ვერდის „ოტელო“, ა. კორნეიჩუკის „ხსოვნა გულისა“ — აღსავსეა შთაგონებით. ეს არის მნიშვნელოვანი ეტაპი არა მხოლოდ ალექსიძის, არამედ უკრაინის თეატრის უახლესი ისტორიისაც.

რთული და დიდი გზა გაიარა რეჟისორმა. მას სიცოცხლე არ შეეძლო რეპეტიციის გარეშე. მისი რეპეტიციები კი დიდი და საოცარი პოეზია იყო. გონებამახვილობითა და არტისტიზმის ამ ფეიერვერკებში იბადებოდა სპექტაკლები, აქტიორთა სახეები — ყველგან — რუსთაველისა თუ მარჯანიშვილის თეატრების სცენებზე, კიევში თუ მოსკოვში, ლენინგრადში, კიშინიოვში, ტაშკენტში. ეს იყო ფართო სივრცე მისი თეატრისა, რომელიც მოიცავდა თეატრალურ ინსტიტუტში პედაგოგიური მოღვაწეობის უმდიდრეს წლებს, რომელთა გარეშეც ვერც წარმოიდგინება თეატრალური ინსტიტუტის ისტორია. ამ ფრაზელ და რთულ სამყაროშია მისი საზოგადოებრივი მოღვაწეობის წლებიც, როცა იგი საქართველოს თეატრალურ საზოგადოებას ედგა სათავეში, მაგრამ განა მარტო აქ? ალექსიძე ხომ ყველგან იყო — ჭირსა და ლხინში, ყველგან, თანამგრძნობი და თანამდგომი.

განსაცვიფრებელი იყო დიმიტრი ალექსიძის ენერგია. მაინც, საიდან იკრებდა ამდენ ძალას. იგი ესწრაფვოდა მომკვდარიყო ზეზეურად, ამაყად, მომკვდარიყო რეპეტიციიდან რეპეტიციებზე მიმავალი. ვაჟას გმირებივით სისხლსავსე ცხოვრებით ცხოვრობდა. ხან ქუთაისში მიფრინავდა ოპერის თეატრის რეპეტიციებზე, ხან მოსკოვში — ათასგვარ თამბირებზე, ინსტიტუტის სასწავლო აუდიტორიიდან სოხუმში მიეშვა ავრცობდა „ვენეციელი ვაჭრის“ დასადგმელად. მატარებლითა თუ თვითმფრინავით ნამგზავრი მაინც მოუღლელი სიხალისით მუშაობდა სიცოცხლის ბოლო დღემდე.

ᲕᲐᲡᲘᲚ ᲙᲘᲙᲜᲐᲫᲔ.

ᲡᲣᲠᲐᲗᲔᲑᲖᲔ: დოდო ალექსიძე რეპეტიციაზე.

ᲞᲝᲚᲔᲛᲘᲙᲐ

რაზე ვდავობთ?

„ᲙᲝᲛᲣᲜᲘᲡᲢᲘ“ (90.10.I) გამოქვეყნდა ძეგლთა დაცვის მთავარი სამმართველოს უფროსის ი. ციციშვილის პასუხი-განმარტება ჩვენს კრიტიკულ წერილზე „ღვთაება... უღვთო ხელშია“ („კომუნისტი“, 89.12.XII).

ავტორი მკვეთრად გამოხატულ უარყოფით შეფასებას აძლევს ჩვენს ნათქვამს, ტენდენციურ და არაკომპეტენტურ აგტორებს გვიწოდებს.

მკითხველებს საჭიროა შეეახსენოთ, რომ ჩვენს წერილში მწუხარებით აღვნიშნავდით, თუ მავანმა და მავანმა რა უქნეს ძველი ქართული კულტურის ძეგლის— წმიდა ანტონ მარტომყოფელის სამონასტრო კომპლექსის შემოგარენს, სადაც 1985 წ. სპეცნაგებობების აშენების მიზნით ჩატარდა მიწის წინასწარი სამუშაოები, რის შედეგადაც გაპარტახდა იქაურობა. ფიზიკური საშიშროება შეექმნა თვით ძეგლის არსებობასაც. იქვე დავსძენდით, რომ შემდეგში მონასტრის მიმდებარე ტერიტორიაზე აღარაფერი აშენებული, თუმცა ეს საქმეს როდი სცვლის, გარემოსთვის მიყენებული ჭრილობა ღია დარჩა.

ჩვენ წერილში არ მოგვიწადინებია სრულად აღგვედგინა ამ ვანდალური აქტის ისტორია, მხოლოდ მის შედეგებზე მივუთითეთ, აღვნიშნეთ კი, რომ ამ საქმის არსს უფრო სრულად ჩვენი ეკოლოგიური მოძრაობის თავკაცები დაადგენენ.

პასუხ-განმარტებაში წარმოდგენილია დოკუმენტური ქრონიკა იმის საჩვენებლად, თუ როგორ დაადგინეს სპეცნაგებობების აშენება ზემდგომ ინსტანციებში. ავტორის მიერ დასახელებული ბოლო დოკუმენტი დათარიღებულია 1985 წ. 20 მაისით, როცა მშენებლობის გადაწყვეტის შემდეგ საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის საშენებლო მექანიკისა და სეისმომედეგობის ინსტიტუტის განაჩენით აკრძალულ იქნა სამუშაოების წარმოება ბურღვა-აფეთქებებით. შემდეგ პირდაპირ გადასვლაა იმ ფაქტზე, რომ 1988 წ. ანტონ მარტომყოფელის სამონასტრო კომპლექსი საპატრიარქოს გადაეცა. ოღონდაც ერთი სიტყვითაც არ არის აღნიშნული იმაზე, თუ რა მდგომარეობაში გადაეცა ძეგლი საპატრიარქოს. დასასრულ ავტორი ბრალს გვდებს ტენდენციურობაში, რადგანაც ჩვენ თურმე დავგვიანეთ და ღია კარებს ვამტვრევდა, ვინაიდან 1989 წ. სექტემბერში საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭომ მიიღო მონასტრის გარემოს რეკულტივაციის დადგენილება, რისთვისაც უკვე გამოყოფილ იქნა 142 ათასი მანეთი.

ჩვენი აზრით, პასუხი-განმარტება საზოგადოების ყურადღების სულ სხვა მიმართულებით გადატანა და მორიგი შეცდომაში შეყვანაა.

ავტორის განმარტებით, 1985 წ. 20 მაისს გადაწყდა მონასტრის შემოგარენში არ დაეშვათ სამუშაოები აფეთქებებითა და ბურღვით. დახეთ, ეტყობა, ამის აღნიშვნა საჭიროა, თორემ, ვინ იცის, რა თქვას იმავე საზოგადოებამ, რომელიც თავის დროზე დავით გარეჯის უბედურებად იმ ფაქტს ასახელებდა, რომ ძეგლი ზიანდებოდა მის შემოგარენში საარტილერიო სროლის შედეგად. ეს ფიზიკურად იმასვე იწვევს, რასაც აფეთქებებით მიწის სამუშაოების ჩატარება. კეთილი! მაგრამ ანტონის სამონასტრო კომპლექსის შემოგარენი ხომ მაინც გაპარტახდა ბულდოზერებით. ფაქტი ხომ ფაქტად რჩება.

ჩვენს წერილში გულისტკივნეთ ვწერდით, რომ გარემოს გაფუჭების შემდეგ (ალბათ ეს აქტი, საბუთების ენით, მიწის სამუშაოებია, რასაც, უნდა ვიფიქროთ, საკმაო სახელმწიფო თანხები უნდა მოხმარებოდა). მონასტრის არემარეს ალარავინ გაჰკარებია, რამაც ახალი პრობლემები წარმოშვა ძეგლის დაცვის საქმეში.

რაღა გამოდის? წინასწარი სამუშაოების შემდეგ აღარაფერი აშენებულა, რომელიც [illegible] ამ შემდეგ კი მიღებულ [illegible] ნილება რეკულტივაციის შესახებ, რისთვისაც ერკვევ დიდი ფულები სახსრები იქნა გამოყოფილი.

ბარემ, მკითხველმა ისიც იცოდეს, თუ როგორია გაფორმებული რეკულტივაციის დადგენილება, ისე, რომ შესრულდა მშენებლობათა რაღაც ნაწილი, თუ დასრულდა მშენებლობა, და ახლა აუცილებელია სამუშაოთა ბოლომდე მიყვანის მიზნით გარემოს რეკულტივაცია, თუ, სამუშაოების მიზედვით, საჭირო გახდა უბარი, და დანაშაულებრივი ნგრევის შედეგების გამოსწორება. თუ არა, ფერს აშენებდნენ, რიღასთვის ანგრევდნენ?

იმასაც დავძენთ, რომ პირადად ჩვენ ძეგლის ეკოლოგიური ვითარება ახლა არ გაგვხსენებია. მაგალითად, ამ საკითხზე მწვავე საუბარი გვქონდა 1989 წლის აპრილში გარდაბნის რაიონის

რაზე ვდავობთ?

შემოგარენში არ დაეშვათ სამუშაოები აფეთქებებითა და ბურღვით. დახეთ, ეტყობა, ამის აღნიშვნა საჭიროა, თორემ, ვინ იცის, რა თქვას იმავე საზოგადოებამ, რომელიც თავის დროზე დავით გარეჯის უბედურებად იმ ფაქტს ასახელებდა, რომ ძეგლი ზიანდებოდა მის შემოგარენში საარტილერიო სროლის შედეგად. ეს ფიზიკურად იმასვე იწვევს, რასაც აფეთქებებით მიწის სამუშაოების ჩატარება. კეთილი! მაგრამ ანტონის სამონასტრო კომპლექსის შემოგარენი ხომ მაინც გაპარტახდა ბულდოზერებით. ფაქტი ხომ ფაქტად რჩება.

ჩვენს წერილში გულისტკივნეთ ვწერდით, რომ გარემოს გაფუჭების შემდეგ (ალბათ ეს აქტი, საბუთების ენით, მიწის სამუშაოებია, რასაც, უნდა ვიფიქროთ, საკმაო სახელმწიფო თანხები უნდა მოხმარებოდა). მონასტრის არემარეს ალარავინ გაჰკარებია, რამაც ახალი პრობლემები წარმოშვა ძეგლის დაცვის საქმეში.

რუსთაველის საზოგადოების პრეზიდიუმის სხდომაზე. აგვისტოს ბოლო რიცხვებში ამ სტატიის ერთ-ერთი ავტორი სოფელ ნორიოს მკვიდრთა ერთ ნაწილთან ერთად, რომელიც სოფ. მარტყოფისა და საერთოდ სხვა მრავალთა აზრსაც გამოხატავდა, საგანგებოდ ესტუმრა ძეგლს. იქვე მრავალრიცხოვანი ფოტო იქნა გადაღებული იმჟამინდელი ეკოლოგიური ვითარების კონსტატირების მიზნით. ყველაფერი ეს ხდებოდა საჯაროდ და არა გვგონია, ეს ფაქტი დაფარული ყოფილიყო, როცა სექტემბერში მიღებულ იქნა რეკულტივაციის გადაწყვეტილება.

არც წინა და არც ამ სტატიაში ჩვენ კონკრეტულად არავინ დაგვიდანაშაულება. საკითხი უფრო ღრმა შესწავლას და შეფასებას მოითხოვს, რაშიც, ალბათ, რუსთაველის საზოგადოებაც უნდა ჩაებას.

ᲗᲝᲗᲐ ᲒᲐᲓᲠᲘᲫᲔ,
ᲒᲘᲝᲠᲒᲘ ᲬᲘᲑᲐᲮᲐᲨᲕᲘᲚᲘ.

ᲬᲔᲠᲘᲚᲘ ᲠᲔᲓᲐᲥᲪᲘᲐᲡ

ᲨᲘᲜᲐᲣᲠ ᲛᲦᲕᲓᲔᲚᲡ ᲨᲔᲜᲓᲝᲒᲐ ᲐᲠᲐ ᲐᲥᲕᲡ?

ᲗᲗᲐᲛᲒᲔᲠᲫᲐᲕᲘ იყო გაზეთ „პრავდის“ საკუთარი კორესპონდენტის გიორგი ლებანიძის წერილი სათაურით „დედა“, რომელიც შეეხებოდა საბავშვო სახლებისა და მშობელთა მზრუნველობას მოკლებულ ბავშვთა სკოლა-ინტერნატების ამაგდარი მუშაკის, ათეული წლებით ოზურგეთის საბავშვო სახლის უცვლელი ხელმძღვანელის, ასობით ობლის დედობილის უმანკო ჭეშმარიტის ღვაწლს.

ჩვენი ყურადღება აგრეთვე მიიპყრო ოზურგეთის ადგილობრივი გაზეთის „ლენინის დროშის“ ინიციატივამ იმის შესახებ, რომ რაიონში მდებარე სკოლა-ინტერნატს, სადაც ადრე სბავშვო სახლი იყო მოთავსებული, უმანკო ჭეშმარიტის — შესანიშნავი პედაგოგისა და აღმზრდელის დამსახურების აღსანიშნავად, მისი სახელი მინიჭებოდა. ამ ინიციატივას უთუოდ მხარი უნდა დავუჭიროთ. აქვე არ შეიძლება გულისტკივნეთ არ აღვნიშნოთ, რომ საქართველოს არც ერთ ინტერნატიულ დაწესებულებას არა აქვს მინიჭებული რესპუბლიკის სახალხო განათლების ღვაწლმოსილ ადამიანთა სახელები. ისინი უღმერთოდ არიან მივიწყებულნი, მაშინ, როცა ჩვენს რესპუბლიკაში სამი ინტერნატიული ტიპის სასწავლებელი ატარებს გამოჩენილი საბჭოთა პედაგოგის ს. მაკარენკოს სახელს (ესენია თბილისის № 1 საბავშვო სახლი, სამტრედიის განსაკუთრებულ პირობებში აღსაზრდელ ბავშვთა და მოზარდთა სპეციალური ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლა და ცხინვალის სპეციალური პროფესიულ-ტექნიკური სასწავლებელი).

საკვირველია ისიც, რომ რესპუბლიკის ინტერნატიული დაწესებულებები ატარებენ არა ეროვნულ გამოჩენილი ვვილების, არამედ ისეთი ადამიანების სახელს, რომელთანაც არაფერი აკავშირებთ. ასე, მაგალითად. რესპუბლიკაში სამი ფიზიკა-მათემატიკური ტიპის სკოლა-ინტერნატია: თბილისში, ქუთაისსა და ბათუმში. ერთ-ერთი მათგანი, რომელიც ორი წელია გადაკეთდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამგებლობაში, ატარებს მფრინავი კოსმონავტის ვ. კომაროვის სახელს. რატომ არ უნდა ერქვას რომელიმეს ქართული მათემატიკური სკოლის ერთ-ერთ ფუძემდებლის ანდრია რაზმაძის სახელი? მისი დაბადებიდან 100 წელი ხომ ასე დიდი ზეიმით აღვნიშნეთ! რესპუბლიკაში ორი სამუსიკო სკოლა ინტერნატია — თბილისსა და ქუთაისში. განა არ დაამშვენებდა მათ ქართული მუსიკის მოამაგეთა სახელის მინიჭება?

რატომ არ უნდა ატარებდეს დედაქალაქის № 1 საბავშვო სახლი მისი ერთ-ერთი ორგანიზატორის, შესანიშნავი აღმზრდელისა და პედაგოგის არკადი ხუნდაძის სახელს, ან კოჯრის № 1 საბავშვო სახლი — მისი ამაგდარი დირექტორის, ჩინებული პედაგოგ-ორგანიზატორის მავრა მგალობლიშვილის სახელს?

ჩვენ შორსა ვართ იმ აზრისგან, თითქოს პატივისცემას არ იმსახურებს სხვა ერის გამოჩენილი შვილი, მაგრამ როცა სხვისას ვიხსენებთ, ჩვენებს რად ვივიწყებთ? რაო, შინაურ მღვდელს შენდობა არა აქვს?

ეს შეცდომა რაც შეიძლება მალე უნდა გამოსწორდეს.

ᲛᲐᲛᲘᲐ ᲯᲝᲚᲘᲐ.

საქართველოს სახალხო განათლების სამინისტროს ინტერნატიულ, დამხმარე სასწავლო-აღმზრდელობით დაწესებულებათა და ბავშვთა უფლებათა დაცვის განყოფილების მთავარი ინსპექტორი.

ᲓᲘᲛᲘᲢᲠᲘ ᲗᲐᲕᲐᲫᲔ

ᲥᲐᲠᲗᲣᲚᲛᲐ სახვითმა ხელოვნებამ დიდი დანაკლისი განიცადა — გარდაიცვალა საქართველოს სახალხო მხატვარი, სსრ კავშირის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი, შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო აკადემიური თეატრის ყოფილი მთავარი მხატვარი, რესპუბლიკური ბნშ. ვნელობის პერსონალური პენსიონერი, 1955 წლიდან სკკპ წევრი დიმიტრი მათეს ძე **თავაძე.**

იგი დაიბადა 1911 წელს ჩოხატაურის რაიონის სოფელ თბილაკანში. გაიზარდა ობლობაში. სდუუბერეში, თბილისის სამხატვრო აკადემიის თეატრალური მხატვრობის სპეციალობის დამთავრების შემდეგ დ. თავაძემ თავისე შემოქმედებითი ცხოვრება დაუკავშირა რუსთაველის თეატრს და წლების მანძილზე მის მთავარ მხატვრად მუშაობდა.

რამდენიმე ათეული წლის განმავლობაში დიმიტრი თავაძემ ასზე მეტი სპექტაკლი გააფორმა. მათი უმრავლესობა თეატრის შემოქმედებით გამარჯვებათა რიცხვს მიეკუთვნება. ასეთი იყო გ. მდივნის „ალკაზარი“, ი. მოსაშვილის „ჩაძირული ქვები“, ვ. დარასელის „კიკვიძე“, ა. სუმბათაშვილის „ღალატი“, კ. გოლდონის „ორი ბატონის მსახური“, ჯ. ფლეტჩერის „ესპანელი მღვდელი“, ა. კოჭიუტის „როცა ასეთი სიყვარულია“ და სხვ.

დ. თავაძე ნაყოფიერად მოღვაწეობდა თბილისის ფალიაშვილი სახელობის ოპერისა და ბალეტის, მუსიკალური კომედიის, მოზარდ მაყურებელთა ქართულ, ბათუმის დრამატულ თეატრებში და თანამშრომლობდა სსრ კავშირის სხვადასხვა ქალაქების თეატრებთან.

ნიჭიერი სცენოგრაფის, გულისხმიერი, ენერგიული და პრინციპული ადამიანის დიმიტრი თავაძის ხსოვნა მუდამ დარჩება მადლიერი ქართველი ხალხის გულში.

საქართველოს კულტურის სამინისტრო; საქართველოს თეატრის მოღვაწეთა კავშირი; საქართველოს მხატვართა კავშირი; შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო აკადემიური თეატრი.

რედაქტორი
ნ. ᲩᲔᲠᲥᲔᲖᲘᲨᲕᲘᲚᲘ.

ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘ ᲜᲝᲛᲔᲠᲘ ᲒᲐᲛᲝᲛᲪᲛᲐ ᲡᲐᲛᲨᲐᲑᲐᲗᲘᲡ, 13 ᲛᲐᲠᲢᲘ.

საქართველოს კომპარტიის სენკის რაიკომი და სახალხო დეპუტატთა რაისაბჭოს აღმასკომი იუწყებიან, რომ გარდაიცვალა სენკის ხალიჩების კომბინატის დირექტორი

რომან აკაკის ძე რუსია

და სამძიმარს უცხადებენ განსვენებულის ოჯახს.

ᲛᲐᲥᲕᲔᲓᲠᲔᲑᲔᲚᲘ ᲡᲕᲘᲐ

ᲡᲕᲘᲐ მუხას ევედრებოდა: უმწეო ვარ, მიუსაფარი, მიწაზე დავარდნილი, ყველა მჩაგრავს, ფეხს მაბიჯებს, მსრესს, მსპობს და მატიალებს, შემიბრალე, შემეფარე, მექმენ მხსნელად და შემნეთა, გადამარჩინე, ამიშენი, მომაკიდებინე ფეხი შენს ღონიერ ტანზედა. ღმერთმანი არას გავნებ, არას გატკენ, პირიქითა, სულ პირიქითა, სასიკეთოთა; მწვანით შეიმოსები, გალამაზდები, გამიძლიერდები და გამიღონიერდები უფრო მეტადა, მეტისმეტადა. ქარიშხალი და მეხთატეხვა ვერას დაგაკლებს, მე ვიქნები შენი მეცეხოვნე, მე შეეკვედები პირველი შენ მტერსა, მტლად დაგიდები, ოღონდ შემიფარე, ოღონდ შემივრდომე, აგერ აქა. ჯერ აქა, ჯერ კი არა მარტო აქა. ტოტი არა გაქვს და ყლორტი, რა დაგიშავდება, რა დაგაკლდება, ეგრემც გაგახარებს ღმერთი, ჩემი გახარებისათვისა, ჩემი გადარჩენისათვისა. მოიღე მადლი და სიკეთე, მომაკიდებინე ფეხი. მერე რა, რომ შენ მუხა გქვია და მე სვია, რამ გაგვყო, რამ განგვასხვავა, ერთი გორისანი ვართ, ერთ ნიადაგზე აღმოცენებული, შენ ფესვი და ნიადაგი ნუ შეგაკრთობს, მე შენს ფუძეს არ ვეხები, სხვაგან მიდგას ფესვი — კლდიანზე — ქარაფიანზე. აქეთ შენ იმედად გამოვეშურე, ნუ გამწირავ, ნუ დამაგდებ უსასოდ მინაზე გართხმულს, ნუ გაატიალებინებ ჩემს თავს მტერსა და დუშმანს, არ გამაწბილო ჩემო იმედო, არ გამიმწარო დარჩენილი ნუთისოფელი.

ესმა ხმა იგი მავედრებელი მუხასა და, რაკიღა ესმა, დაყაბულდა კიდეცა. დაყაბულდა იმიტომ, რომ ასეთი იყო ბუნება მუხის. საკუთარ ბუნებას კი თავად მოგეხსენებათ, არ ეღალატებინ. ჰო და, ვერც მუხამ უღალატა, შეიფარა, შეივრდომა ბედშავი სვია და უშურველად, უხვად გაიღო მის მიმართ წყალობა ღვთისა.

ამან სულ გადარია ტყისა და მუხის ბინადარნი, სულ ერთიანად აფორიაქდნ